ЕРА,
13
ноябрь 1969 шу.
№ 135 (4772).
Мах 3 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Грозненски химически комбината № 32.111 йолча цеха вокхагIволча машиниста А. Григорьева кхоачамбер чIоагIа чоалхане болх ба. Нагахь цаьна цIенига баьнна а цул бlарг шерд баьнна мотте хулй лакхача дlавенак болх беча компрессорашта аварн хила тарлу. Цу тайпара гIулакх нийсленнадац из цига балха веча денз. Компрессорашка беча балхага хьежжа мара дика хила йиш яц арахеца этилови спирт а. Из клеталеча машиниста массаза лакха кулийт арахецача продукци дикал. Ше цига балха вена кхо шу совгIа ха мара еце а. шоллагIа балха говзал кардерзаьй цо. ХIанз слесара деккрраш а дика кхоачашду цо. Цеха технологаша оал цох тха боккъонча воли гIоньча. Из ниттa да.

СУРТА ТIА: компрессорий вокхагIвола машинист.

С. ХУГАЕВА сурт.

ЛОРАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДОАЛАХЬЕ

«Коммунизм дlайолалу, — яздийнад В. И. Ленина, — къахьегама оасарле лакхъара, ялата, хlара, аьшка, кхыча продуктай хlара пунт лораяра мутlарерча болхлоша шоаш кхо да беш, хала къахьегам ябабеш йоакхо ечара...».

Ух дешаш къаьстта лоархIам болаш да хIанз, ухе шера план хаьал хьалха кхоачашъяраи В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна бахa мабоагIа накъабахараи яхе а баьнна республика промышленноста болхлой, юртбоахама къахьегамхой къахьегаш болча хана.

Дукхача заводий, фабрикай, колхозий, совхозий кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша, халкъа тIахьожама группашан посташеи цIенхаштта теркам тIабахийтаб къахьегама дисциплина чIоагIъяра, социалистически доалахье лораяра.

Укх тIеххьарча хана болхама а партийни а органаш дукхагIа йоакхо е яьнна материально-бехктокхамеча балхаш тIа ухийла кадраш дикагIа хьахержара е уж дикагIа дIанийсъяра я. ДукхагIча дахьа материально-бехктокхамеча гIулакхеш тIа хьежаб балхах дика кхеташ бола, лекха говзал йола, тешаме нах. Цу тайпара болх вIаштIехьбаьккхача кIезигагIа хул къоалаш, растраташ, довл ца дар бахьан долаш зов рузкъа, законагIа доаьаш из тIера дIадовккхаш йоли моттиташ.

Цхьабакъда, социалистически доалахье лоравелга, халкъа рузкъанна лерттIа доал делга, хIамаи хьурмат дейте тесса лаладу республика цхьайолча предприятешка, боахамашка. Дукхача дахьа из хул кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша кадраш хьахержара, уж балха тIа дIанийсъяра, шоашта тIадиллача гIулакха цар бехктоккхам а дисциплина а лакхъяра даим йоакхо ца ечa, учети контрольно — ревизиони болхи ледара лелабеча, халкъа тIахьожама группайи постайи болх лерттIа вIаштIехье ца баьккхача. Масала, укх тIеххьарча хана дукха растраташ, къоалаш, довл ца деш халкъа рузкъа лелаелга гучадаьккхад Урус-Мартана, Наьсарена, Шелковской, Шаьла кхыча районашка. Из гIулакх къаьстта во латт республика кхачан, коммунально-бытовой, торгове предприятешка. Йоккхий растраташ гучаьлний Респотребсоюзен «Грознпо» объединенеи чуйоагIача организацешка.

Республика экономикана доакха зе ду кагий къоалаш даро е. Укх шера бархI бетта мясокомбината хьахоша соцаваь тIаьа лоакъань воде 280 саг. кIаьта консерви заводе — 138 саг. Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Цхьабакъда, кагий къоалаш дерашие принципиальни къовсам доаттабац цхьайолча предприятей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша, халкъа тIахьожама посташи группашеи. Къоал зерий цIераш дIайоаьийтац ерригача коллективаша, цез лаь во хIама новкъостий судашка дувцаргдола гIулакх вIаштIехьдаккхац. Цхьаккха кIийле йоаллаш а IалаьмаIе зене а да: «Сего кисе еза йиш йоакхаеде маца къийлургва» яхаш дувца хабараш. Тахан вIамига къоал а лаь из дIакхьийла дахьачух, кхеана ехы доккхагIдар да а беззам боагIаргболга на кхетадерий къамаьл да из.

Социалистически доалахьенна кулгаш тIанхувдаделга, растраташ, лечкъоаш елга, халкъа рузкъанна лерттIа доал ца делга вай общество ле йиш йоаца гIулакхаш да. Из во хIама вай юкъера цIенлаь дIадаккхара КПСС горкомашa, райкомашa, юкхьанцарча партийни организацеша, предприятей боахамий кулгалхоша хоадам болла мероприятеш белгалъе еза цуи боккха политически лоархIам кхета а беш.

Къаьстта теркам тIабахийта беза материально - бехктокхамеча балхаш тIа дика бовзаш а тешам бола а нах мара ца хьежабара, цар сакъегам лаьхбара.

ХIара предприяте, колхозе, совхозе IалашIе да леза халкъа рузкъа лоаделга, цуи нийса учет лелаелга, контрольно - ревизиони болх оаьлая тIара тоабелга.

ЦIенхаштта йоакхо е еза кIимаш лечкъаяра аьттув беш дола доорья бахьанаши хьалаши цIенъеш дIадаккхара, хIара болхлочун, кулгалхочун материальни, ненлосташи ахчеи лорадарех бола бехктокхам лаьхбе беза.

Социалистически доалахье лораяра халкъа дружиникашта, новкъостий судашта, халкъа тIахьожама постий группайи членашта даим новкъостал де деза предприятей боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Социалистически доалахье лораяра, халкъа рузкъа лечкъадарцеи доаьарцеи доаттабеча къовсача шерра юкъеоза еза хIара коллектив, беррига къахьегамхой.

Чурча гIулакхий министерства, прокуратуран судел органаш лекхарийла я социалистически доалахьенна тIакхувдерашца цхьаккха машар боаццаш къовсам лоаттабе. Зулам даьрий дешаш сиха а дика а тахка, бехк бараштa законагIа доаттIача тайпара тIела дар де. ЧIоагIа пайдане хургье преступленеш гучаеннача предприятешка, боахамашка зулам даьрий дешаш суда выездной сессеша каст-каста дувцаре.

Сийлахь-воккхача баьчча юбилей езъе кийчлуш ба республика къахьегамхой. Боахама кулгалхоша, партийни организацеша, административни органаша беррига низ тIабахийта беза социалистически доалахье лораяра, къахьегама дисциплина чIоагIъяра.

Мехка гIолла

ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна ихье баьнлаха Латвийски ССР, Чувашски АССР, Орловски областа коартолаш лелавераша балхаш дика вIаштIехьдаьха чукийлай коартолаш. уж рачахьалкхенга йоалхара плана кхоачашъяьй.

Приемни пунктаьна дIачу е сиcпа, городий къахьегамхошка дIаякъийтай коартолаш Орловски областе — 242 эзар тонн, Латвийски ССР — 173 эзар тонн. Чувашски АССР — 161 эзар тонн.

Коартолаш ишра плана ишттa кхоачашъяьй Нохч-ГIалгIай АССР-он Черкасски областол.

Баьлаьгерий доалара плаи — роламе кхоачашъяьй Туркменски ССР, Алма-Атински, Брянски, Черкасски областий юрта боадама къахьегамхоша.

Баьлаьгараш приемни пункташка дIачу а деннал, городий къахьегамхошка дIа а тахьийтад:

Черкасски областе — 112 эзар тонн;

Брянски областе — 96 эзар тонн;

Туркменски ССР-е — 89 эзар тонн;

Алма-Атински областе — 85 эзар тонн.

Баьлаьгараш эзара плаи кхоачашъяьй иштта Карельски АССР, Калиновски, Калужски, Смоленски, Томски, Чимкентски областаша.

Ростовски областерча бахчаш лелавеча дикка тIеккхоачашъяьй пачхьалкхенга бахчевой культураш йоакхара план.

Заготовительни пункташка тьачу а къаьча, городий къахьегамхошта дIаякхьийтай 142 эзар тонна пастен.

Юртбоахама продукции хIахо дIахелаш латт.

АРЛАНА МЕХКДАЬТТА

Башкире эгара къонагIа йолча Арлански мехкдаьтта промысла коллективо ер-шу хьалоладелча дена итт миллион тонн доагор дьаккхад. Укхаза, республика къалбасевар - малхбузене мехкдаьтта йоакха гаьз хьаккхеддай Iвзане, Кхаметтал Туймазински кo сапла йолча дукха мехкдаьтта доккхача моттиг а тIех а Арлан.

Яьсса яла из район доашшта хана чухь Ийнкре керттера мехкдаьтта беза а хиина дIаэттай. БерхI промысло хIара денцен бийсанен 35 эзар совгIа тонн доагора лу, вешта аьтча хIанз республике доаьхьатох кхоалагIа дакъа хIаьа лоагIа даьна.

Аттa яьц арлайскo миллионаш. Iаьсти йоалаче хана дукха итталаш километраш дIаладарж Камен Белаки. Катеранаш моторий доакхашеи тIаьха лезаш хул сазаьшта. ХIаьта аьхкий гуралъен, Тюмена районе а сатто, йиззтъе мара дIа на воахлуш уйза вуй Арлане.

Вешта мехкдаьтта ше е да укхезе цхьа тайпара. Цул маьа массадарча массехкаьза дикагIа ба Цулухь дьаттагIара на хьалловккхаш IалаьмоIе лаза да. Цхьабакъда, мехкдаьтта даккхара темпаш чоагIгIа лакхълый мехкдаьттахоша. ХIара шера совгIа доакхаш тола мехкдаьтта цIаллиол тонн да.

Пятилетка шераьшка К. Ихина кулгаллеча коллективо бIаьш бурвошш хьаьдьяьй. Установкаш сиха дьаьлерах бригадира Социалистически Къахьегама Турпала цIи ейнай.

13 миллион тонн доагор — иштта я Арланерча мехкдаьттахой пятилетка дийъагIа шерара рубеж.

ДЕКХАР КХОАЧАШДАБД

В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш плана совгIа 91 эзар тонн гурбаш яле — цу тайпара декхар тIаьйпад цийна Первоуральски новотрубни завода коллективо. цу езача событе сийна ехь лоацача хана. Уральхаша кIалале а кхоачашдалъ шоаш тIайша декхар. Царгара планал совгIа уж турбаш кхоачаргда мехкага.

Дукха дакъа лаьцар предприяте рационализаторашеи изобретателашеи. Масала, Центральни лабораторе инженерно - технически болхлой группа сийнача предложенегIа реконструкци йир «30-102» трубий установка калибровочни стана. Цо йиш хьийтир турбашта сихагIа обкатка е. Чакхьаькай кхы а дукха маьхера предложенеш.

Свердловски область.

(ТАСС корр.).

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО Ю

ТIадоагIача шерарча хьувкъама бокъенна зара йоллараx тайша да тIаийца социалистически декхараш кхоачашдар. Хоаш да юртбоахама культураш дика хьувкъара эшача керттерча хьалех цаI зиба лаьтта ший хьнлахьон дакхи ахар деnга.

Республика кхаш леладераш декхарийла ба укх шера 171 эзар гектар зиба аха. ШийтталагIа ноябрь тIакхоачаш цох ахай 106 эзар гектар, вешта аьлча — 62 процент. Районашта юкъе эттара дикагIа латт из гIулакх Надтеречни района боахамашка. ХIанзлехьа 70—74 процент лаьтта аха даьккхад Грозненски, Гудермеса, Советски, Сунженски районий боахамашка а.

Цхьабакъда ерригa республика хьалийцача лаьтта ахара темпаш лоха я. ХIаначул тIехьагIа аха деза лаьтта 65 эзар гектар да, хIаьта укх тIеххьарча ворхI ийнаhь ахар цхьайтта эзар гектар мара дац. Дала йоагIа балхаш сих ца дойла зиба оахалгъ тIехьаларгдаьгдa.

Да йиш йоаташ во лел зиба лаьтта ахара балхаш Наьсарен, МалгIабика, Шелковской районий боахамашка. Цу районашка хIанза дьа дезача лаьттах ах а ахa зьвккадац. ХIаьта цул керттерa бахьан да техникех пайда ца эцар. Цу районий дукхача колхозашка, совхозашка цхьан трактора хьа кIаьдача оахама цифра геттара лоха я. ХIаьта оахаш дача тракторашта цхьан сменагIа мара бац болх, механизаторий къахьегам во вIаштIехьбаьккхаб.

Цхьабакъда баьча тIахьожамо хьахьожх, хIанз хлат чуэцара балхаш чакхдаьнначa зана, лаьтта ахара темпаш шозза-кхозза лакхъе йиш хилар: техника шорта я. Дицле йиш яц лаьтта дика аха деззига а. Цох тийна на дий дIаьяа хIалаш хьувкъар.

Зеацийча хана зиба лаьтта ахла даккхар — механизаторий хIанзара керттера декхар.

10-гIа ноябрь тIаккхочаш зиба лаьтта ахара плаи кхоачашъярах йола

СВОДНА

(Процентаьшка)

Ачхой-Мартана	69
Ведана	38
Грозненски	74
Гудермеса	71
МалгIабика	42
Надтеречни	91
Наьсарен	23
Нохчени	61
Ножай-Юрта	39
Советски	72
Сунженски	70
Урус-Мартана	58
Шаьла	57
Шелковской	36
г. Грозный	67
Ерригача республика	62

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Продукцие реализаци пра цхьайтта бетта план кхоачашъяьй «ВНИИКАнефтегаз» института Грозненски опытни завода коллективо. Мехкдаьтта чакхдоакхарашка, химикашка, бурудеттарашка цу юхьа пламах лаьрзIачул совгIа дIанхаьчей 251 эзар сом мах бола тайп-тайпара оборудовани. Къаьстта дика къахьийтад М. А. Коновалов корте латтача электро-монтажни цеха болхлоша.

А. ШЕВЧЕНКО.
«ВНИИКАнефтегаз» института Грозненски опытни завода планово - производственни отдела начальника заместитель.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНИ

Саьрдиеахь, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ШагIа хилир республика партийно - боахама активе собрани «Нохч-ГIалгIай АССР-а городашка, нах бахача моттигашка, автомобильни наькъашка кхерамзе хилийтара чакхъяча езача мероприятеех» лаьца актива собране доклад йир КПСС обкома секретара нов. Р. В. Вахаева.

Докладах лаьцача прениех къамаьлаш дир республикански транспортия управлене начальника нов. И. П. Алексеевс, Грозненски горисполкома председателя заместителя нов. Л. Д. Магомадова, «Малгобекнефть» НПУ транспортни контора автомашина водителя нов. М. Н. Пешхоева, автотранспортеи тIо-наькъийн болхлой профсоюза обкома председателя нов. Г. П. Ушакова, республикански госавтоинспекцие начальника нов. Ю. М. Ильчишкос, Нохч-ГIалгIай АССР-а просвещене Министра заместителя нов. М. Ю. Алмазовас, автокомбината водителя нов. И. М. Матыевс, Къилбаседа Кавказа машинаькъа Грозненски отделене начальника нов. И. Н. Попова, КПСС Гудермесски горкома секретара нов. З. А. Исаева, Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета председателя заместителя нов. А. М. Саиcерева.

Актива собране дийцача дешаш лаьца резолюци тIайийцар. Городашка, нах бахача моттигашка, автомобильни наькъашка йиза кхерамзе хилийтара къовсам лоаттабар лоархIаме хилар белгал а доаккхаш, уж декхараш кхоачашдара чакхъяха еза хьалда йола мероприятеш белгалъяьккхар. Резолюце тIа белгалдоаккх тIо-наькъашка кхерамзе хилийтара болх КПСС обкома бюрой Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советеи соцам кхоачашбара, цу соцама тIа маьххара кийчъяь ерига мероприятеш йиза чакхъяра ва парте горкомаш, райкомаш, къахьегамхой депутатий Советий городийи районийи исполкомаш, Министерствай, управленей, объединеней, ведомствай предприятий кулгалхой ерригa торонаш оарцагIьяха декхарийла хилар.

Водителий къахьегама дисциплина чIоагIъяра, автотранспортни средствай техническ хьалаш тоадаре, транспортага аьари йоацаш болх байтара бокъонаш чийто лелайтара къовсам доаттабе беза боахама кулгалхоша, хIаьта ше болх тоабеш дукхагIа хьадехa деза транспортни организацешкара парте горкомаша, райкомаша, автотранспортни, промышленни предприятей, гIишлош организацей, колхозий, совхозий юкъханцарча партийни организацеша.

Резолюце тIа белгалдоаккх автомашиний, тракторий, кхыча транспорта водителашта юкъе бу кхетама болх партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша чIоагIбе безилга. цIенхаштта беза бе беза къахьегама дисциплинеи машинаш лелаю бокъонаши теллахерашта, къаьстта чIоагIа бехк беш аьлаьхаяи е еза корта боадбу малараш мелераштa.

Машинаца, е трактора корта бохабу малар мелла водитель араваргвоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха деза гаражашка, колхозашка, совхозашка.

ДукхагIа йоакхо е еза водителий квалификаци лакхъяра, автомашинаш лелара бокъонаш царна йовзийтара, теоретически практически кийчо лаккъяра. Курсашка, автошколе мел эша хьалаш Iалаш а деш, автомашиний водителаш кийчбара гIулакх сиха тоаде деза республикански ДОСААФ-а комитета, транспортни управлене.

Актива собране рекомендаци елар къахьегамхой депутатий Советий городийи районийи исполкомашта, планомерно а па хадаш е улицашта реконструкци ер, наькъаш, улицаш, оаргIа наькъаш теда, моттигаш тоаяр, транспорти гIалаьойи лелача чIоагIа кхераме моттигашка карташ яра, керда наькъаш, объездаш. тIаьш тахкар. Нагахь предприяте баланса тIа тоаде дезаш наькъаш дале цар хьалаш дика хилийтара, цу наькъашкa автотранспорти гIалаьойи лелача кхерамзе хилийтара дукхагIа хьадеха деза предприятей организацей кулгалхошкара. Улицашка, наькъашка кхерамзе хилийтара бокъонаш йовзийташ Iомаеш наха юкъе бу болх чIоагIбе беза партийни, советски организацеша, чурча гIулакхий министерства, госавтоинспекцие.

Резолюце тIа белгалдоаккх ерригача школай, интернатий, профтехобразованеи училищай, берий бешаний, бераштa юкъе улицашкеи наькъашкеи кхерамзе хилийтара бокъонаш йовзийташ просвещене Министерства, школай кулгалхоша, комсомольски организацеша дукхе балхаш де дезалга. Наькъашка кхерамзе хилийтара, бераш лоза из дайтара тIеерзадеш вешаш хин-ханналье дувца деза школьни педсоветашка, даьй комитеташка, комсомола школьни комитеташка, пионерски дружинашка.

Шоай машинаш йолча наха юкъе бу кхетама болх чIоагIбара, машинаш лелаю бокъонаш дикагIа царна йовзийтара Нохч-ГIалгIай чурча гIулакхий министерствана, цунца цхьана республикански ДОСААФ комитета тIахожадаьа царна юкъера болх массийча формагIа дIахьоргба. из тоабенах йола дешаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советe отсила.

Судеи прокуратуреи органаш сихагIеи дикагIеи тахка а тохкаш хьажа еза наькъашка хинна хьовзамаш мишта хиннад, уж сиина йолча гIулакхашка хьежара хаинехкахье е еза выездной сессеш, шоашца дакъа лоацаш общественни обвинителаш а болаш. Цу тайпара гIулакхаш судаша ца хьожаш дуткга цIендаь дIадаккха деза.

Юртбоахама министерство, гостехнадзора инспекци, госавтоинспекци, иштта шоай тракторашни самоходни машинаши йола кхы министерстваш, ведомстваш, хьажа еза тракторий, машиний водителий транспорт лелае бокъонаш йиш. Цу гIулакха йоагIа порядок оттае еза.

Республикански газетий редакцешта, кинофикаце управленена, радиовещанеи телевиденеи комитета, тIадоживаьа дикагIйолча предприятей опыт, аьари йоацаш болх бу шофераш дIабовзийта а, цар опыта шерра пропаганда е я.

Республика партийно - боахама актива собране массава дьаза а волаш белгалдаьккхар городашка, нах бахача моттигашка, республика наькъашка кхерамзе хилийтар чIоагIа лоархIаме гIулакх хилар кхета а деш, ерригача партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама организацеша, автотранспорта беррригача водителаша тIаIертта из болх тоабара къахьега дезаш хилар.

ПРОИЗВОДСТВО ВIАШТIЕХЬЙОАХАРАШ

Перме предприятеша лелача социалистически лзье итогаш массаза ю даим дикагIчарна юкъе цIи йоаккх электротехнически завода коллектива. Планированеи экономически стимулированеи система кердача хьалешка бола беш даьккхача кхоа шера шозза хIана баьккхаб цьаь соубаьккхаб укхаза проектни низ. Хьалъяьй 24 поточни линиц ерригача цехашка юкъьйоаллай чIоагIа хозрасчет. Къахьегаме оасарле лакхъяра план тIа-тIа дукхагIа тIаккхоачаш а вш йода завод ленински юбилейга.

Дукхача фактораш вIаштIехьбаьккхаб из толам. ХIаьта шерех хоадамболлаш йола цаI е хиина дIаэттай управлене аппарата керттерчеи гIоньи йолчеи службай, кулгалхой, специалистий лоархIам лакхбара завода партийни организаце хаддамза тIалоаттаеш йола уйла. Ден распорядок хьадда, графикаш къаьта, должностной инструкцеш къоастам болаш хилара тоаро хилийтар совнагIа а цар гIулакх доалаш а хиннача балхах цехийи отделийи начальникаш, инженераш мукъабаха, специалистий низаш производство эргайоахаш тоаяра къахьегам вIаштIехьбаккхара, цун эффективность лакхъяра тIадерзаде. Производствана доал деча кадрашца беча балхаца партийни никъ лелабеш хилар хьахьоккхаш доаладе масалаш кIезига дац. Вай деношка тIа-тIа дукхагIа лоархIаме хулаш йоагIа дакъа боахамерча бехктоккхамерча гIулакхаш тIа ахийтаза бергбец бокъонца бола организатораш сийрда хьаькъали практически кхетаме болаш, социализмана мутIахье хилар советски организаце дIавзанн чухьа. Дукхаха наха чIоагIген барт тайнен цхьана бу бола вIаштIехьбаккха керце дувзадоалийташ бола нах. Опытни, квалифицированни кадраш хьахоржилга, кийчъелга, хьалкхоелга чIоагIа лелабар дIадах КПСС XXIII-ча съездан парте ЦК дIахорча Пленумийи решенеша.

Вахара лоархIамерa из проблема партийни организацешта хьалхашка къаьстта чIоагIа оттаю хIанзарча Iилма-технически революца дIадахарашта, хIана вай халкъа боахама чакхйоаккхаш латтача экономически реформах йоаккхаш йолча кIоаргача процессаша хIанзарча хьалашкара социалистически производства кулгалдо, хозяйственник, специалист — из ва технически дика кийчо йолаш а политически кхетам лакха болаш а вола организатор, кердадер холуш, карарча экономически декхарий хоанарча ден перспективашца аьхха бувзам, цхьоагIо хилар кIоаргга кхетадеш вола саг.

Боахама реформа чакхйоаккхача хьалашка, партийни организацей декхар кулгалдеча кадраша производствана доал дара, боахама гIулакхий результатаьшта масса оагIорахьара хьежа Iилма методаш, кулгалдера говзал Iомаергйола гIулакх даим вIашдIахоада гIерт.

ГIулакхаца лачкхьалкхен инкъ лелабергболаш индустре кулгалхойи организаторашеи хьалхийсте, финансовни дисциплинeи лоагIалга производственни совещаней, болхлой, собраней, халкъа тIахьожама, предприятешта доал дIача къахьегамхоша юкъарчал доаццаш дакъа лоацаш йолча кхыча формай лоархIам лакхбарца органически цхьана тардеш даргдац. Дукхьал цу тайпара цхьана тардарца хьаьл хIанзарча производства бокъонца корта бола творчески «климат». Дукхача заводешка шоаш дика хилар хьаьккхад экономически общественни советашеи бюрошеи, технически прогресса новкъостал деча советаше, индивидуальни творчески планагIа инженерашеи техникашеи беча балхо. Дукха хIамаш да кадрий Iилма-технически экономически дешар планегIа вIаштIехьдаккхара тийша а.

Реформа лоархIамегIарча белгалонех цаI — производствана доалдеча ерригача звеньешка инициативачеи бехктоккхамаи, демократенаи дисциплинанаи а юкъе нийса бувзам леттабар. Ала деза, предприятешта инна бокъонаш каст-каста тешеш, чIоагIдаь даьне пламони цьоккхамаш кулаш. цу тайпара моттигерча кулгалдеча кадрий гIулакхаш декхаш, цхьайолча хана уж чIоагIа халача хьал тIа уттадеш йолча министерствий ведомствий практика гIулакхъа новкъостал вIалла а деш ца хилар.

Шоаш цхьана цхьайолча партийни комитеташа, кадрашна декъаш къестадеш, нагахьа тергалбац болхлой зоней боареш, кордача хьалешка бола ба царна хари ца хари, дукхагIча хана машар бу лоархIамеча участкашта керте латтараш лоархIаш боаца шоай гIулакх доазаш бовца нах е болаш, хIаьта йоккха кийчон опыти йолаш бола, производство дика вIаштIехьъяьккха новц шоаш хилар хьахьакха болхлой нах ца болийтаца долча гIулакхаца. Специалистех пайда эцаре, предприятешка уж чIоагIбойийтаргбола, гIулакхаш тIа лакхбергбола, творчески дегIабоалабергбола хьалаш хьадерa дахьа дикка кхоачамбоцараш хилар белгалдаьккха дукъе да йоацаш область предприятешкеи гIишлошкеи технически прогресс сиха дахьа инженерно-технически болхлой лоархIам лакхбара парте Иркутски обкома балха хьаьъехьа КПСС ЦК-ас баьча соцам тIа.

ХIанз а дукха я болхлой балхаш тIара хувцилга управленически кадраш даим кердайоаккха дезадениe шоаьоаккхаш дола гIулакхаш деш цIена партийни органаш.

ХIаьта болхлой аьна, вIайле а нийса лархIа магаргдоаца доа къаьст-къаьстача боахама кулгалхой сагIонгаьяра сонтал, гIойхал пенерца, критика тоIае гIертарца царшоа гIулакх хIанза а эцаш зуламаш лелaдарца машар баь. Iелад молагIча посташ тIа уж бале а, дIаяьма хIама фуннагIа царгIахьа уж бале а, вай партех боаллаш йола кадрех тешам хилийтар уж кхом беш лелаеран раьнла меттел цхьаккха дийна е дIаоттаде магаргдац партийни пачхьалкхени дисциплина телхоерашца леладу либеральни гIулакхаш.

КIоарга зинна лерде а хьан, лакха идея а цхьа дегIаца хадел а доладз хилар, кердачунца чамболхаш доал даре большевистски школа дикагIа йоаке традицешта тешаме хилар — цу дерригача гIулакхаш хIара дена, аьрхаIа кхоие веза хIара болхло, партийни кулгалдере арсеналерча тайп-тайпарча формех методех пайда а эцаш.

Производство вIаштIехьйоахарий кадраш — вай парти пачхьалкхени, вай социалистически индустрa доаво фонд. Царца бу идейно-политически организаторски болх тоабаро аьттув боаккхаргба производства Iилма-технически прогресса гIулакха новкъостал дерга коммунизм хьалъеча керда толамаш даккхара.

1969 шера 10 ноябрера «Правда» передовая.

ПАЙДАНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан КПСС обкома заседаней зале республика институтий общественни кафедрай преподавателашка вIашагIкхийтар КПСС обкома хьалхара секретарь нов. С. С. Апряткин. Цига бар республикански газетий, радиовещанеи телевиденеи комитета никалаш, организацей ведомствай кулгалхой.

ВIашагIкхийтарча дакъа лаьцар парте обкома секретара нов. Х. Х. Бокова.

Нохч-ГIалгIайчеи халкъа боахам, культура, образовани дегIаяра хьакъехьа институтий преподавателаша даьча дукхача хаттарашта жоп делар нов. С. С. Апряткина. гулбенарашта цо дийцар укх шера плани В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тIаийца декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахаш областной партийни организаце беча балхах.

Иштта цо дийцар вай республикана мехкдаьттен химически промышленность, транспорт, юртбоахам дегIабара, наха культурно-бытовой гIулакх деaга тоадара, школа, техникумий, институтий болх тоабара перспективех.

Ший къамаьл чакхдоаллаш нов. С. С. Апряткина гулбенараш тIахьийхар къахьегамхошта, кагирошта коммунистически кхетам балара беррига низ тIабахийтара. Общественни Iилмай преподавателаш, институташкара парте идеологически болхлой ба, белгалдаьккхар цо. Цар кийчбу производства хургбола командираш, школай хьехархой. Цуна специалисташ дика кийчбарах дукхагIча дакъе тийша да коммунизм хьалъяра новкъа вай дIа хьалдашкахьа ахар.

Отчетно-хоржама партийни собранера

ПОЛИТИЧЕСКИ БОЛХ ТОАБЕ БЕЗА

ДӀадахача шарахь дешлача ухх шера дикагӀа дӀатт къахьегамхошта юкъера партийно-политически а организационни а болх Наьсарен района «Октябрь 40 шу» совхоза партийни организаце. Лаккхбениб производствера коммунистий лоархӀам, цар деналл. Цунна тешал ду латттанаш хьайбаш продукци йоккхуче совхоза къахьегамхоша кхиамашца. Планал совгӀа дӀачуделлад паччахьалкхене ялат, дулх, кхьйолл продукци. Соцка 22 эзар сом мара ца хилира ухх шера бӀаь эзар сомахь дӀакхьаьчаб совхозо баь пайда.

КӀоаргагӀа дуьц коммунисташа бохама экономика айара дешаш, дикагӀа терко ю къахьегамхошта коммунистически кхетам баларна. Ухх тайпара дешан дуьцна уггаре партком партийни собранешка: «ДӀайхача заман гӀехьадасина гӀулакхашна къовсам чӀоагӀбара коммунистий да дӀзарех», «Дина культах дола законодательство районе техка ца кӀтара лоаттабу гӀахьожам чӀоагӀбара партийни организацена хьалхашка латта дешхарах». «В. И. Ленина 100 шу дизара сийна гӀайна хьхкараш совхоза къахьегамхошта кхоачашдарах», хьидараш. Бохача гӀулакхех бола коммунистий бехктохам дикхбара партийни собранешка дадийгӀад цар отчеташка. КПСС Устава дешхараш кхоачашдарех шоай ковкьостамта хьалхашка отчеташ еш хиннаб коммунистах ноа. Кодзоев, Даурбеков, Беков, хьыбараш.

Коммунистий а парте билаштий а хьнияр «Айара дукха» карагӀдьиннад партийни организацена. ЕрригӀа уйла бохама экономика айара гӀеерзаярах къахьегамхошта юкъера массово-политически бола мелбалийта хиннаб парткомо. Из дар керттерча дакъе ухх денохша отчетно-хоржама партийни собранешка шоай къамаьлашка коммунистахь белгалденна хиннар а.

КПСС XXIII съезда решенешца дӀадехкача тайпара вӀаштӀехьъяьккхаш парткомо партийно-политически пропаганда. Лоадам боашаш мара Айнирти совхозе къахьегамхоша вай партен правительствай некха чурчен доазол арахьарчен политиках, дина уьхьалара, социалистически доаладе дӀзаяра кхтта кхыча тешест бола декнеш. Эсала вӀаштӀехьдаьккха хиннад алхан баллаш дечае хала социалистически ялы итогаш дӀайовзийтара гӀулакх, гойтара агитаци, дикагӀа бола болалоех партийни организаце мугӀараш шердара бола къахьегамхошта юкъера кхетама болх. Дукха къастна коммунисташ ба совхоза тайпа-тайпара балха участкашка къахьегаш. Цхьабакъа царна кхетам болара, партийни организаце балха уж юкъедахара, цар политически эзадий боарам лакхбара кӀезига терийт ду парткомо. Иштта тӀера бӀтиб комсомола, профсоюзни организацена кулгаллара болх а. Цу дукха лоархӀаме дешаш кхоачашдешдер парткома гӀоньтан а хьана дӀайийтам уж.

Дукха кхоачамбоацараш ха коммунистий политически занятеш вӀаштӀехьйоалача а. Нах кӀезига бола, лахуегӀараш хьнаре дакъа ца доацаш, доцачо боарам чакхьоал уж. Хьалхарча занятеша хьахьеккхар занатей чулоацам а пропагандистий гоазал а дукхъе эзалга. Цу дешагӀа тӀехьа ца доаххаш хьана еза керда керда партком.

Совхоза партийни организаце политически болх мелбалийта хилара тешал ду даим гӀулакхаш леладераш наха юкъера шоай атаман тӀоаргӀур гӀертаре а. Цу гӀулакха къайлагӀа дамаш ду моттиг хьа а йийлла ниха бола цах шолита юкъеоза гӀайртар уж. ТӀой-Юртарен Долакха-Юртарен общественность, коммунисташ дукхьала балладий саца тиганзар доне авторитеташа.

Кхоь политинформаторий группа а совхоза вӀаштӀехьъаьла, «Знание» общества юкъьамнаре организаци, клубаш, библиотекаш а. Цхьабакъьа цу шоай юрта бахача наха хьалхашка вай махкей доала арахьарчей политически вахабах лаьца цӀенмагахьа мара доклаеш яьиц, лекцеш яйшаяц. Система йоацаш бу политинформаторша шоай болх.

Собраие къамаьлаш даьрашо: гӀишлошъюча бригадь болхлорно ноа. Цуроев, II отделение бухгалтера ноа. Дударова, совхоза керттерча зоотехника ноа. Барахаев, къамаьлаш лелаа дешоше партномагара шенлаштта дӀаяйхар къахьегамхошта юкъера политически болх тоабар, В. И. Ленина ваь 100 шу дизара совхоза къахьегамхой дикачо къахьегамо тодамашца пакъагӀоргбола хьалхш ӀалаиӀдеяга.

А. ТУГАЕВ,
КПСС Наьсарен районе секретарь.

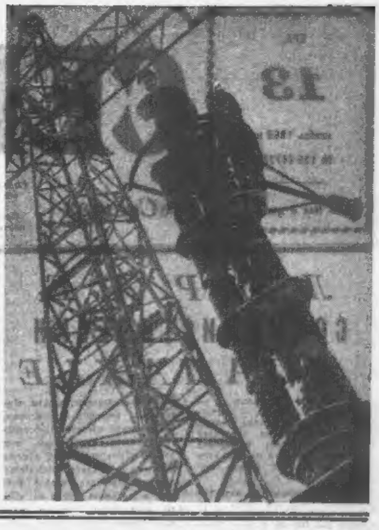

ЛЕНИНГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Ленэнерго системе йоагӀагӀа бола 10-гӀа Киришски ГРЭС хьалъеш латт Волхово ялача да висте. советски энергетика дукхьашкарчуйнгаша гаьна йоалаш. ТӀехьа тӀайнагӀача хана цул чил яц кхаларл киловаттига дӀайхоаччргба. ХӀоно укказа вӀашагӀйоалеш латт 300 эзар киловатт ниь бола боллайолц энергйа хьалхара энергобанк. ГӀишлошъерашта монтажникашта. В. И. Ленина ваь 100 шу дизара сийна еше а болаш, шоай беррига низ тӀайбоахийт агрегатага ухх шераре а ток ялийтаба.

СУРТА ТӀА: 10-ча Киришски ГРЭС-а распределительни устройстве вӀашагӀйоххаш латт высоковольтни изоляторах.

О. Пороховникова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧОА — ШЕРРА НИКЪ

ХЬАЛЪЮ капитальни гӀишлош дукхагӀа хиларца лувзалена лаьаа дарглоацаш хӀана да болх эргабоаккхаш тоабар, дикагӀйола къахьегама методаш производстване юкъехахьар, хӀана хӀана керттерчарех да хӀара болхлочун материальни моральни стимулаш лакхьяр. ГӀишлошъерий къахьегача материальни беам тӀабахийтара, къахьегама оасарле лакхъера чӀоагӀа лоархӀаме да гӀишлош хьалъечи болхлошта алапеш телача аккордно - премиальни система юкъеяхьар.

Фу бахьан да аккордно - премиальни нарядаш толашагӀа хилар? Ишта-ма дац пое тела ду къахьегама оасарле лакхъе, кхоачашдеча болхашка дӀайода да лоацъе, цу болхий дикал лакхъе. Шай ханнаьхен дикен балхаш чакхдахара хьинар кхо ца деш къахьег хӀара гӀишлошъечо, хӀана аьча, цунга хьежжа хул гӀишлошъерашта тела премеш а. Цу тайппара хеш да аккордно-премиальни система толашагӀа хилар, болхлошта хиина ца Ӏеш залкъа бохама а.

Цудукъа шерра производствана юкъехахьа еза из толашагӀа йола система. Из гӀулакх дика кхетадаш республикерча цхьаболча гӀишлошъераша, вела леладу аккордно - премиальни система юкъейоллара гӀулакх.

Масала, «Грозпромстрой» тресте ухх шера хьалхарча ах шера аккордно - премиальни нарядех алапи ийца гӀишлошъераш 14 процент мара бац. Цу системагӀа алапи ийлаь болхлой — сдельщикаш воархӀагӀа дакъа мара бац. Къаьстта во лел из болх цу тресте СМУ-3 (начальник ноа. Евнухов), СМУ-8 (начальник ноа. Федотов), кхыйолча гӀишлошъеча управленешка. Цу лакхе цӀераш яьхача гӀишлошъеча организацешка аккордно - премиальни системах алапи ийца 8—9 процент мара болхлой бац.

Кхы а вогӀа латт аккордно-премиальни системагӀа алапи телара гӀулакх «Чечингсельстрой» тресте. Ухх шера хьалхарча шин кварттале аккордно - премиальни нарядех алапи ийдеш пхьалпаболла болхлой мара хиннабац цига. Аккордно - премиальни системагӀа алапи телара боарам цу организацешка чӀоагӀа лоха хилар бахьан долаш къахьегама оасарле а лоха а гӀишлош хьалъеча. «Грозпромстрой» треста СМУ-11, ПМК-223, «Чечингсельстрой» треста ПМК-557, кхыча организацешка къахьегама оасарле лаккхъира кхоачащдеча гӀишлош балхашна дӀадодар лохдара хьекхмаш дӀадахача шера хинначул лохагӀа хилар из бахьан долаш да.

Фу бахьан долаш да алапи телара аккордно - премиальни система гӀишлош хьалъеча иштта веала юкъеяххахьар? Цул керттера бахьан да гӀишлошъерашта аккордно-премиальни системагӀа алапи тела дукха гӀишлошъю организацеш кийча ца хилар. Дукхача гӀишлошъеча участкашка хӀана а тӀехьа кийчъяьиц аккордно – премиальни нарядех алапи телара калькуляци. Дукхача мастерий, прорабий кхоачамбоалаш опыт яц аккордно - премиальни нарядаш уттаьве а царех пайда эца а. Цу методах алапи телара болх Ӏомабайтара гӀулакх вӀаштӀехьдаькхадаш пхьакха тресте а. Масала, «Грозпромстрой» треста ПМК-105, СМУ-3, «Чечингсельстрой» треста дукхагӀйолча гӀишлошъеча организацешка аккордно - премиальни системагӀа алапи телара прорабий, мастерий кхоачамбоалаш знанеш ца хилар бахьан долаш цӀенхаттара кхоачамбоацараш нийсду уж нарядаш уттаьча. Аккордно-премиальни нарядех алапи денначул тӀехьагӀа бригадера нах хупцалуш моттигаш нийслу. Тесса леладу графиках балхаш чакхдахара гӀулакх а. Пхьайолча хана чакаллака деза болхаш мина чакхдала деза ца ховш а хул гӀишлошъераш.

Цул керттера бахьан да бохама кулгалхоша, юххьанцарча партийни общественни организацеша, мастераша, прорабаша, болхлошта аккордно - премиальни системагӀа алапи телара гӀулакх толашагӀа хилар дӀе ца довзийтилга, цар материальни беам сов ца боаккхилга.

«Грозпромстрой» треста СМУ-4, «Чечингсельстрой» треста ПМК-432, ПМК-223 уттаю нарядаш цӀенкашта кхоачамбоацараш долаш хул. ханнахьа дӀакъоалаш уж. Болхлоша дукха ха йоаллах шоай алапи меллад ца ховш, керзача бетта йола нарадаш ханнахьа хьалъьиш, иштта ханнахьа дӀайдовзийташ уж болхлошта. Цул совгӀа болхлошта хана малагӀа балхаш кхоачашдича шоаш премеш эпаргьа.

Треста балха юкъе аккордно-премиальни системагӀа алапи телара метод производствана юкъеяхьар тӀехьатетт дукхача балхе хьалъеш йола гӀишлош комплексно - централизованни хьисапе хьалъеш йола ерригӀа объекташ, мел вешача материалашца, конструкцешца, механизмашца Ӏалаш ца яре. Цу гӀулакха треста кулгалхоша е йоагӀа йоаккхо ца яр бахьан долаш цхьаккха организаци яц тресте чуйоагӀачарех эшача материалашца Ӏалашьяь. Шай ханнахьа аккордни нарядаш ца уттаяр бахьан долаш цар лоархӀам бовш а моттигаш нийслу.

Аккордно - премиальни нарядех алапи телара гӀулакх чӀоагӀа тӀехьатетт лакхе цӀераш яьхача тресташка, царна чуйоагӀача гӀишлошъеча организацешка, къахьегам вӀаштӀехьбаккхара боарам лоха хилара, мастераша, прорабаша е йоагӀача хьисапе йоаххо яц къахьегам вӀаштӀехьбаккхара. хӀаьта кулгалхой кастбаста гӀишлаш хьалъеча хуле а, цу гӀулакха тӀахьожам а леттабеш, эшаш дола ловкъостал дац цар. Цудукъа цу тресий гӀишлош организацешка боагӀоагӀача хьисапе дӀенийсбаьбац болхлой, доацаш да технологически карташ, лоха я къахьегама а производственни а дисциплина.

Къахьегамен производственни дисциплина цу тресташка лоха хилар бахьан долаш дукха ха оакхьа йоаш. «Грозпромстрой» тресте дукхьал ухх шера хьалхарча ах шера прогулаш яр бахьан долаш ийна ха 80 эзар сагӀа-ди хилар. ХӀара шоллагӀвола болхле прогульщик ва укказа. «Чечингсельстрой» тресте прогулаш яр бахьан долаш ийна ха 12.5 эзар сагӀа-ди да. Иа да тресте ерригача коллективе болх ца беш хӀира дакхкар саццо. Дукхьала шоллагӀча кварттале балха ара ца воалаш веса гӀишлошъер 273 сагӀ ва. Къаьстта лоха я къахьегама дисциплина ПМК-223, ПМК-432. Цига дукха балха ца эхьа йоаьй. Болх бечарех хӀара виьлагӀвар прогульщик хиннав.

Аккордно - премиальни системагӀа алапи телара дукхагӀа болхлой юкъеозара, къахьегама оасарле лакхъера, кхоачашдеча дарглоацаш да ер дешхараш: аккордно - премиальни системагӀа алапи телара метод производствана юкъеяхьара шерра социалистически ахь йоаржалр. цу гӀулакха цахадлаш тӀахьожам леттабар, социалистически яхь ханнахьа итогаш яр.

ГӀишлошъеча организацей кулгалхой, инженерно - технически болхлой дешхарийла ба цахаддаш тӀахьожам а лоаттабеш, гӀишлош хьалъеча боагӀ-боагӀача хьисапе болхлой дӀанийсбе, болхлой цар бизза пайда эца, прорабашта-мастерашта эша новкъостал де.

Аккордно - премиальни система гӀишлош хьалъеча юкъеяхьара бола аттача баккхара ханнахьа Ӏалашйе деза документаци. ХӀара объекте хала еш не деза балхаш довзийташ йола стендаш, кхоачашдеча балхех мел ахча лу дӀахайта деза хӀара болхлочоа. Аккордно - премиальни система дикагӀа йовзийтара семинараш е еза бригадирашца, мастерашца, прорабашца.

ГӀишлош организацей кулгалхой дешхарийла ба шай ханнахьа комплексни хьисапе хьалъеш йола гӀишлош эшача материалашца, конструкцешца, оархаланца, инструментащца Ӏалашъе. Аккордно - премиальни система гӀишлош хьалъеча юкъеяхьара бола болам шерагӀа боаржабе беза, из толашагӀа хилар дӀадовзийта деза массаболча болхлошта.

Р. ГОЙГОВ,
КПСС обкома гӀишлошъяра отдела заведующи.

М. ВИННИКОВ,
инструктор.

Сийлахь-доккхача доттагӀала белгалонаш

Адыгейски автономни областе территоре тӀа яц ухх улицаш. ХӀета а адыгейски улицаш ю сарех.

Ростов-на-Дону а Адыгейски улица. Донерча керттерча городе бецана наха шоай улицан цӀьаннех иште цӀи тиллай тиьхь итталагӀча шераша автономни областе коллективизаци толама наьхъалера сийна.

Турпал городе Волгограде кердача улицех цӀьаннех Майкопски аьнна цӀи тиллай. Сийлахь-боккха Даймехка тӀом баьттача денош ка фашистски гӀеранех майра лийтаба майкопчакий (эрсий адыгейцийи) сийна.

Дукха ба йоаццаш Краснодарски горисполкомо яьча решенагӀа края центрерча къахкагӀа Северни ала шимача улицан Хакурате цӀерагӀйола улица аьнна цӀи тиллай. Хакурате Шахьан-Гирей, адыгейски революционер Адыгей Советски Ӏаьдал оттадера тӀехьа лаьтта хьинаре къовсамхо.

Адыгейна генна а Луганск область Антрацитовски районера Дьяково яха юрт. Сийлахь-боккхача Даймехка тӀома бирсача шерашка укхаза фашисташца баьттача тӀом тӀа майра валар хиннад поэта Советски Союза Турпала Хусен Андрухаева. Украински юрта Дьяково бахача нах яьча решенагӀа цун улицех цӀьаннех адыгей яздархочо цӀи дола цӀи тиллай.

Кирилко ХАЙП.
(АПН).

ДӀахо кхы а дикагӀа

Даххача къахьегама толамашца накъабаьхкар Октябра дезача цӀейна «Сунжанефть» мехкадьтахой. Мехкадьтта даккхара цар бетта план 103,4 процент кхоачаш а яь иллаьал совгӀа 35 эзар тонна «Ӏаьржа дешува» даьккхад цар. Къахьегама оасарле, соцка цу хана хинначунца нийсбича 3,5 процент лакхъеннай.

Управлене шерра дьржача социалистически яхье хьалха латт Ю. Я. Беслаев бригаду кхьоачагӀча промысла коллектив. Плана дӀагӀоачул совгӀа 25 эзар тонна мехкадьтта а дьяьккха, цул хӀара тоннага дӀабода мах 0,8 процент лахбаьб цар. Къаьстта дика хьахьег укказа №№ 1, 3 йолча мехкадьтта доалача бригадай кулгалхоша — коммунисташ Н. А. Павлова, И. П. Летинкова, операторашна М. Д. Ваделова, М. Е. Могильна, А. С. Беспоповна, газосварщика П. Н. Загородникова, кхычар.

Иштта оасарле къахьегаш хьайоагӀа ухх шера промыслан гальш хана Н. А. Кадлаева бригада а. Цар бетта план 22 октябре кхоачаш а яь, дешхарел совгӀа 10 эзар тонна гаргга мехкадьтта даьккхад цар, 9 кепигга декбаьб мехкадьтта тоннага дӀабода мах. БӀе-шерагӀа хьахиннадаш укхаза уж толамаш. Уж хьахиннад хӀара бригада член шийна хьалхашка латта дешхараш дика кхета а деш уж бовъоцца кхоачашде гӀертиндаь. Керттерча фондех дукха пайда ба, материалаш электроэнергии кхоабеш дӀаулийт цар хӀаране.

Дукха ца йоаццаш магистральни мехкадьтта провод ийкха а ийхка, цул болх кхабланттӀехьбоаккхаш дийи бийсен ца кьовсаш къахьега дийна мехкадьттахой. ЧӀоагӀа хала дар из чоалхане гӀулакх. Цхьабакъьа, цхьаьне ца берригга болхлоша а цех шоай тӀехьатетта биш йоаца дешхар к даьргӀа къахьегарах тера хилар из болх шай боарамгӀа дӀабаьба. Геттара дика хьахьийгар цу юкъагӀа операторашка Г. М. Емельянова, Г. Н. Бычкова, А. Д. Атаева, Ф. П. Пузенко, газосварщика В. Н. Храмова.

Къаьстта хала да болх бе мехкадьтта доалараьта, хӀана аьча бӀарчача шера болх бе дикье кераи скважина мера дӀачуоахалц укказа. Цудукъа цар йӀаьдеацьлэ мехкадьтта дукхагӀдар къаьнача скважинашка даккха дезаш да. Цу хана доаз 20 совгӀа йолча призабойни скважина солапи кислотаца обработка яьй цар, тӀоаьашта юкъера дилеоп массаза а цхьатерра хилийтара дӀачувоал 2,5 миллион кубометр хий. Массе участкашка дӀаулийта электроэнерги кхоабеш алийтаза лоттабоча къовсаме а шай соцаш бенаб. Ухх шера дукхьал 9 бетта 1,6 миллион киловатт сахьат электроэнерги кхоабьй мехкадьттахоша. В. И. Ленина бӀаь шу дузача денна шоай толамаш дам а лакхдеш нанахагӀоргба мехкадьтта управлене болхлой.

С. БЫНОДАРОВ,
«Сунжанефть» НПУ планови отдела начальник.

КОНАРМЕЙЦАШТА ХЕТАЮ

«ЦхьоалагӀча Дошлой эскара 50 шу» яха дӀа-юха лела выставка хьаьий Ростовски краеведени музее. Тхьа планшета тӀа доаккхаш легендарни эскара турпала исторех дувцаш доза фотографеш, картинай репродукцеш, документий копеш.

Выставка хьаелаллу ЦхьоалагӀа Дошлой Эскар хьахилара тентальте материалашца. Ростовски область Сальски района карта тӀа белгалъяьй контрреволюцена къовсам латтаябара эттара хьалхара дошлой отрядаш вӀашагӀайийхка хутораши станицаши.

Эттара хьалхара Дошлой Эскар вӀашагӀделлаз 1919 шера ноябре. Выставке хьокха зилла тул эскара Реввоенсовета эттара хьалхарча приказа копи. Дукхьалкча позицагӀа массехана Реввоенсоветада кувалнешта хиннав В. И. Ленин. Цига хьагойт конармейций вӀеригӀа революце бахча кхахьийтача телеграммай тексташ.

Степлех цхьанне тӀа йоала тешаш йолча советски полководцо Михаил Фрунзев конармейцашта енна характеристика:

«Граждански тӀема деррига кайа. Шеча Эскара майа селлара лина. селлара къахьга, селлара хӀоарга шийна, шоай гӀулакхашка чулоацаш дола кхы тайпа доацъош дац вай Эскаре».

Выставкера эттара тӀехьара плашет фашистски Германенга духьалерча тӀем тӀа ЦхьоалагӀча Дошлой Эскара ветеранаша дакъа лацара хетаь я.

Петр ЯЩЕНКО,
АПН корреспондент.

РЕЧНИКИЙ РАПОРТАШ

МОСКВА. Северни хий вокзале керттерча причале дера «Волгарь-доброволец» — граждански тӀема шерашка Советски Ӏаьдал бахьан долаш летача доннашка хьинаре дакъа лоацаш хиина Волго-Каспийски тӀема флотиле легендарни канонерка. ХӀана речникий агитационни кема-музей ла из. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаь хиьайтта оттакема рейс-эстафета чакхьяккха аьнна сийлахь гӀулакх тӀадиллаьар цуна.

Дезача деп сийна тӀазйца социалистически дешхараш кхоачашдара лелама хьакъехьара Волга, Дона, Кама, Белая, Вятка речникий къахьегама рапорташ а В. И. Ленина Центральни музейна дезо сийлаташ а дера «Волгарь-доброволец» Москве.

СУРТА ТӀА: Северни хий вокзала причале латта «Волгарь-доброволец».

В. Будина сурт.
ТАСС фотохроника.

СИХАГӀА ХЬАЛЪЕ ЛОАРХӀАМЕ ОБЪЕКТАШ

Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитете

Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама Комитето техкача сучаданьчад, республике кхачани шурийи промышленноста объекташ хьалъярах реконструкци яран ваь подрядни договораш долаш йолча гӀишлошъеча организацеша а хӀаьта иштта заказчикаша — Нохч-ГӀалгӀай АССР кхачан промышленноста Министерства, «Грозвино» объединене, шура кийчъярен шурийи промышленноста Нохч-ГӀалгӀай производственни управлене а йигача, кхачан, дулхеи шурийи промышленноста торговле предприятеш сихагӀа хьалъяра де дезарий хьаккъехь» 1969 шера 27 февраля СССР Министрий Совето баь № 160 йола соцам кхоачанбеш ца хилар.

Генподрядчикаша: «Грозпромстрой» треста ПМК-105, «Ремстрой» тресто, Сунженски колхозий юкъарча гӀишлошъеча управлене, темпаш еш ца ялал совгӀа ухх шера сапийтаз МалгӀабикера пакьха завод, Наурски виназаводера коньячни спирташта выкурка ю цех, Наьсар-Кертера сепаратни отделени, Сунженски дьтта завода шурийна расфасовка ю цех хьалъяра балхаш.

Балхий планаш уттаьча кегар баьча, шай ханнахьен бизача боарамен финансирования ца яьча заказчика — шура кийчъярен шурий промышленностей Нохч-ГӀалгӀай производственни управлене (начальник И. Баранов) а РСФСР дулхен шурийи промышленноста Министерство «Росглавмаслосыпрома» а бехкагӀа генподрядчико — «Росмясомолпромстроймонтаж» № 2 йолча треста Грозненски ПМК-а 1969 шера МалгӀабикера гормолзавод хьал ца еш сапийтай. Грозненски молкомбинате, Наурски маслосырзавода реконструкци яра. ВаларгатӀера сепаратни отделени хьалъяра темпаш юзетт.

Кхоачалахьи «Калиновский» совхозерча чхьагӀара завода коньячни спирташта выкурка ю цех хьалъяра 1969 шера хьалийича капвложенех пайда эцаш планаш («Грозпромстрой» тресто генподрядчика СМУ-11). Шера планагӀа 170 эзар сома наькха де дезаш хиина гӀишлош-монтажни балхаш ухх шера 8 бетта 54 эзар сома мара даьдац. Знаменски чхьагӀара завод хьалъеча (генподрядчик «Грозпромстрой» треста ПМК-105) 1969 шера планагӀа де дезаш хиннача гӀишлош-монтажни балхех 34 процент мара дьйдац.

Уж объекташ хьалъяра гӀулакх вочa хьала тӀа этаз гӀишлошъеча организацей кулгалхоша, заказчикий пхьаелча гӀалатехи кхоачамбоацарехи пайда а эцаш, кхачани шурийи промышленноста объекташ хьалъе ца тугаш. Из объекташта вешача боарме бахка наха гӀишлой материалаш тӀа ца ерзаеш, къахьегам вӀаштӀехьбаккхара боарам лоха хиларца чӀоаш лоаттабеш, протоколаш решенеш, приказаш, указанеш кхоачашъяра гӀулакх бехктохам ца хеташ дешхараш, даим уж тоахнеш бола наьх бехктохаре ца хилар бахьан долаш. Заказчикаша, эттара хьалха «Грозвино» производственни объединене Ӏалашдаи гӀишлошна хӀара дешхаш квалифицированни технически бахьа тӀахьожам лоаттабелга, тӀехьалоах гӀишлошъерашта финансированни доа, корректировка яра денашта бага а бьанна чимаш йола болхлой чертежаш, проектни сметни документаци дуаьа, тӀехьалоах оборудовани, арматура тела, гушъех йийсьяга. Цу дешаршта бала буьзам лоаттабал генподрядчикаша а субподрядни организацешка а.

«Грозпромстрой» трестен цунна карарча организацеши (ПМК-105, СМУ-11) «Росмясомолпромхозстрой» Нохч-ГӀалгӀай объединене, Нохч-ГӀалгӀай АССР коммунальни болхаш Министерства «Ремстройтреста», Нохч-ГӀалгӀай АССР кхачан промышленноста Министерства, «Грозвино» объединене, шура кийчъярен шурий промышленностей Нохч-ГӀалгӀай производственни Управлене кулгалхой дешхарийла баь ухх соцам тӀа белгалдаьха кхоачанбоацараш кхы гаьна ца доалийташ дӀадаха. 1969 шера кхачани шурийи промышленноста объекташ хьалъярен болх бе йоаллайитарен планаш ухх шера темпаш кхоачашъенга Ӏалашъеяла.

Цу хьакъехьа чакхдахача гӀулакхех Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама Комитетага доал бойба 1970 шера 10 январь тьайгӀахачалехьа.

Нартен правительствай указанеш кхоачаш ца ярах а кхачан промышленноста объекташ хьалъяра темпаш юзакъулаш дола кхоачамбоацарашна дӀазахара дедоагӀар ца хаьах а выговор лаь «Грозпромстрой» треста управляющена ноа. А. Т. Поддинцовна, «Чечингпромстрой» объединене начальника ноа. Н. М. Чудикова теркам тӀабероабольба республике кхачани промышленноста предприятеш хьалъяра делата цул оагӀонгахьара тӀахьожам веала хилара.

1969 шера цхьаккха бахьан а доацаш МалгӀабикера пакьха заводи Наурски чхьагӀара завода коньячни спирташта выкурка яра цехи хьал ца еш сапийрах а Знаменски чхьагӀара завод хьалъяра план кхоачаш ца ярах а «Грозпромстрой» треста ПМК-105 начальника ноа. В. М. Авакесянна выговор йойла.

Наурски Калиновский чхьагӀара заводаш а № 4 йола маькха пекарни а хьалъеча монтажни балхаш дара паччахьалкхен юкъагӀа йитар бахьан долаш «Юггехмонтажа» Грозненски участка начальника ноа. В. И. Афанасьева выговор йойла.

«Чечингселхозстрой» объединене начальника ноа. А. Д. Недзова тӀагулалда Сунженски дьтта дечa заводера шурий расфасовка цех хьалъяра жамавхача дешагӀа хьежилга а догерни дешхараш кхоачашдеча Сунженски ИСУ-на эшаш дола новкъостал дедга а.

«Ремстройтреста» керттерча инженера ноа. В. А. Сенцова дӀахоалда ухх шера Наьсар-Кертера сепараторни пункт эксплуатацега дӀа ца лой, цунна чӀоагӀа бехк бохилар.

Наьсарен, Наурски, Надтеречни, Сунженски районий МалгӀабика городской халкъа тӀахьожама комитеташ дешхарийла йойла кхачани шурийи промышленноста объекташ хьалъечо лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀйба.

«СЕРДАЛО»
2-гӀа оагӀ, 13 ноябрь, 1969 шу.

ТХОГА

ЯЗДУ

ДИКА ЛОАРХlАЮ

Нака ма эшна дика а хоза а кога гlирс бе гlерташ болх бу Грозненски фабрика коллективо. Ден-гара дерга лакхагlа хул не доаха къахьегама топлаш. Ер шу де-ладелча дема планан соьгlа реализаци ян продукци 27 эзар сом мах болаш я. Цу юьхьагlа шинах дийоххlачул соьгlа арахийна кога гlирс 26500 пар ба. Из дуол шера планал соьгlа арахеца хьоьхlа хиндачул дукхагlа. Арахецача продукцега дlабоца шах дехбарах укх шера паччахьалкхенна кхо-зьах иттаж эзарам сомаш. Массаза ритмично болх беш зьайоагlа С. Мурдалов кеоте латтача модельно-пошивочни цеха коллектив. Цунга я фабрика карара кара теда Шlе байракх.

В. САМ[illegible]ВА,
тха штате болхо корр.

ТИША АЬШК ГУЛДУ

Тиша аьшк гулде аьнна месячник кхайкадьд тха района школашка. Тхаяр юххьанцара школа я. Тиша аьшк гулде зада ин синаяцар тхоьв. Хlаьта а цу лоархlамерча мероприятена юстара бап тха дешархой.

В. И. Ленина юбилейна лаккъаболхаш кийчдеча кхыча соьгlаташта юккъедихьар дешархоша из дика гlулакх а. Хlанзлехьа 14 тонн соьгlа тиша аьшк гулзаь баьннаб уж. Шоайла яхье аьнний классаш. Дика хьоккамаш гойт цига эгара аlамагlболчар. Хьехархоша А. П. Васкановаси Т. А. Плиеваси кулгаладеча юххьанцарча шин класса 1500 килограмм тиша аьшк зlачудевнад. Хlаьта Ажигов Ибрахlима, Плиев Іийсас, Хамхоева Іайшета, кхьчар хlаране 40—45 килограмм аьшк гулдаьд. Цар дьаша довкъостал дир из школе хьада.

И. ХАМХОЕВ.

КХОАНЕН УЙЛА Ю ТАХАН

Пятилетка тlехьарча шера дуга дукхагlа дерагlа гурахь хьучарел дукхагlа дуверда тха районе бlаьсти дув ялат. Иштта, оттаньча планага хьежача тlадоагlача шера гурахь юи культураш 10466 гектара тlеи, хlаьта бlаьсти юраш 12416 гектара тlеи кхее елаш ба района боахамий кхаш деладераш.

Фу де деза механизаторий, специалистий бlаьсти юргйола культураш дика хьувкьара? Цу хаттара доп деннад 25 октябре юртбоахама производственни управлене хиннача района боахамий берригача агрономий совещане. Иштта, эггара хьалха, ший хан нахьа, оахаш дика а деш зьба лаьтта аха деза. Чlоагlа тершаш тlабадийта беза бlаьсти дlаде деза фу Іаламдара, из дlадувча кондицега дlакхоачадара. Хlаьта, зьба оахача лаьтта дукхагlа органически минеральни удобренеш товса, хий дехкача лаьтта чудолийташ хий дилла деза. Цул соьгlа агрономий совещане соцам бир зьба оахаш дола лаьтта кlоаргагlа аха. Цу гlулакхо торе хулийтаргьа органически минеральни удобренех дикагlа пайда эца. Лаьтта кlоарга ахар геттара лоархlаме да хий ма дейкачех, хlаьта кlеэнига догlаш делхачей моттигашка. Цул соьгlа, совещане белгалдьаккхар шекара свекла, бьпадаараш дlадув лаьтташ 27—30 сантиметр, хьажкlаши гидуаргаши дlадув лаьтташ 25—27 сантиметр, кха бода ялта бьцаши 20—22 сантиметр кlоарга ала дезаш хилар а. Бьцовгlай овлаех хьатlадоалаш долча васара дукьаза, из васар кlоарга хиларга хьежжа, къовсам доаттабе лаьрхlар. Хlаьта из иштта ду: хьаьдагlа 10—13 сантиметр кlоарга долаш дуцени я, цул тlехьагlа, васар хьатlадала доладелча, 27—30 сантиметр кlоарга предплужникаш а йоаккаш долча нохаршца вах.

Дика хьувкьа культураш, шекара свекла, хьажкlаш, дика хьахул минеральни органически удобренеш ехкача лаьтташка. Масала, лаата лаьрхlа хьажкlаш дlаювча хlара гектара тlа 2,5 центнер шекара свекла ювча 5 центнера аьта суперфосфат тасса еза. Хlаьта шекара свеклаш бьпадараши дlадуврга деза лаьтта оахаш хlара гектара тlа 20 тоннага дlакхоачаш кхо дилла деза. Районе боахамашка Іомабеннаб органически удобренех боагlача тайпара пайда эца. Пайда дукхагlа баргбалча тайпара дехк кхо «Кавказ» колхозе [illegible] Шоллагlа шу да цу боахама кхаш деладераша гурахь дийна ка бода ялат чуэцпашехьа, лаьтта органически минеральни удобренеш а чувсаш 27—30 сантиметр кlоарга зьба оаха. Хlаьта Іан заладаль кlалтlа а па доаккхаш юха а оах яз. Цудукьа лакха хул чуэцаш бода хьувкьаш. Иштта дlадахача шера «Кавказ» колхоза кхаш деладерама хlара гектара тlара 403 центнер шекара свекла чу а ела шоллаа тlехкхоачашйир шера план.

Укх шера цу боахама къахьегамхоша ялаж 6000 тонн болча 9200 тонн шекара свекла дlаелар шекар доаккхача заводе. Цу тайпара толам баьккхабац района цхьаккха а боахамо. Дика вlаштlехьдаьхав «Кавказ» колхозе кхашка кхо хилара баллаш а. Боахама фермашкара шеттей юрта бахача нахагара тоннах цхьаппа сом телаш яй а деш дехх колхозе ший кхашка кхо. «Кавказ» колхозе саппа вlаштlехьдаьха дезз кхашка удобренеш яххара баллаш района кхьча боахамашка а.

«Дружба» колхозе а еж свекла дlае езача кхашка органически удобренеш. Цхьайкъда из гlулакх Іаб ду цар. Цудукьа цхьайолча хана, йоьчаша кинь боха а бийя удобренеш яккара балхаш юкьах дус.

Во вlаштlехьдаьккхадап кхашка удобренеш аккара баллаш «Октябра 40 шу» колхозе а. Фермашкара хьадахьа кха доккха гуннаш а дийа кхай йистте дlаоттаду боахама механизаторша. Хlаьта аьккхда нига лоацна а ший цунах эзз бода удобренш хиннача тlехьагlа зьба оахача лаьтта дула из.

Хlана а тlехьа хан зьба лаьтта аха. Цудукьа гурахь хlадув алат дlалийна мукьа лаьтта ерригга техника бlаьсти дlаюргйолча культураша лаьтта кийчдеча болх беш а района боахамашка. Иштта чардаш йола тракторш кхашка органически минеральни удобренеш дlаувзаш я, хlаьта гусенични тракторашка шин сиенагlа лаьтта аал. Цхьоалагlа декабрь тlаккхьача зьба аха деза лаьтта аьхан кийчдаьи лакка тош денпаз района механиза-[illegible].

Района боахамий укх шера зьба аха деза лаьтта 11 эзар гектар да, хlаьта хlанзалехьа аьха даьнад 7200 гектар. Эггара дукхагlа лаьтта аьхад «Кавказ» колхоза механизаторша а. Лаьтта ахара зача 900 гектарах 110 гектар лаьтта йара дисадзи цар аха. Дика болх бу «Дружба» совхоза механизаторша а. Лаьтта ахара план хlанзлехьа 79 процент кхоачашьай цар.

Во вlаштlехьдаьхад бlаьсти дlаюргйолча культураша лаьтта кийчдара баллаш «Дружба» колхозеи «Гудермесский» совхозеи. Иштта «Дружба» колхозе зьба аха дезача 900 гектар лаьттах 250 гектари. Гудермесски совхозе 3161 гектарах 1780 гектари йара аьхадац хlанз а.

Дикагlа оттадаьд тха района боахамашка бlаьсти дlаде деларгдала фу кийчдеега. Иштта «Дружба», «Гудермесский» совхозаша гороха, мукха, кена, берпа, судашка фу дlадувча боарашка цхьоалагlчеи шоллагlчеи классага дlакхоачадаьд. Товал Іаламдаьд боахамаша хьажкlий фу а. Хlаьта, «Степной» «Гудермесский» совхозий кхаш деладераш дуга фу планал соьгlа Іаламдаьд. Хlанз из шензеш да. Вордlагlа ноябрь тlаккхоачаш бlаьсти ювча ерригача культурай фу Іаламдаьд цlензаьб дарга.

В. КОПАЕВ,
Гудермеса района юртбоахама производственни управлени керттера агроном.

Шерлу хьалха латтарий мугlараш

Къаьстта хьинао айлена къахьег укх деношка «Красный молот» завода болхлоша. Укх шера планах а тlеийшача социалистически декхарех а реализаци е езаш хиначул шоза дукхагlа я хlанзалехьа шига реализаци яь продукци. Мехкдаьтта оборудовани арахецара 10 бетта задани а тlехкхоачашьяй цар.

Заводе хана хьалха дийч я, арахийнай кердача обвалешех йола цементировочни агрегаташ. Цар мощносташ Іазьмате йоккхай я. Цул соьгlа серийно арачецl йолаьй зьда температура йола блокаш. Укх тlехьарча хана дукхагlа арахец гидравлически прессашта эша цилиндрови втулкаш. Из бахьан долаш шера производствана хула пайда 30 эзар сом да.

Металл, электроэнерги, доагор, кхьйола материалаш кхоара тlехьа а [illegible] къовсам доаттабу завода болхлоша. Без [illegible] беркат дьннад. Укх [illegible] кхоадь метала 380 тонн я, электроэнерги — 1132 эзар киловатт-сахьат, доагор — 1498 тонн я. Уж балхаш кхоачашдеча дааза даьхьадьнад [illegible] рационализаторша. Цар производствана юкъейккхача бlаьш рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна 138,3 эзар сом пайда баьй.

Иштта лакха къахьегаш толамаш доахача белгалбьнна дукха болхлой ба. Хlанзалехьа пхе шера хьдаш кхоачашьяь шин бlаь соьгlа болхло ва заводе.

Дика къахьегама толамаш доалача болхлой хьашташ кхоачашдара а дукха мероприятеш чакхйоах заводе. Укх шера хьалхаь заккхи дерхl цига 40 квартира йола цlа. Бlасте хьаеклагйолаш я керда тика, хьалхьь а лакха, болх бе йолаллийтай шин бlаь моттиг йола столови. Уж нерига Іаллаш боахьма опаша даьд цар.

Кара-Іаьннача кхоачамбаь Іаш машинашъерш. Мехкдаьтахошта машиша дакха дикал йола мехкдаьтта аппаратура хилийтара дlахо кьы а дикагlа къахьега лоархl цар.

Н. ОЛИМПИЕВ,
тха штате болхо корр.

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода б-ча цеха К. И. Крутина керте латтача установке арахеца парафин тlехдика да. Из дlаккухьийт доазол деьнарча дукхача мехкашка. Къаьстта хьинаре къахьег цу установка оператора Л. Мазановас, вошкхвеlволча оператора Ф. Николаева.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьттухьа) установка вошкхагlволла оператор В. Николаев, оператор, Л. Мазанова, установка начальник К. Крутина.

Л. ВАСИЛЬЕВА сурт.

ТОРОНАШ ЙОККХИЙ Я

Шерагара-шерага тоалуш йоагlа город Малгобек. Цунца цхьана дика дегlаух хьонача гордера промышленни предприятеш, культурно-бытови учреждениш, тоалу бахача нахьа вахара хьолаш. Цига бахача наха чlоагlа эшаши лоархlамеи предприятех я кирпичашш ю завод.

Шоаттка шу соьгlа за я из завод болх беш йола. Гуш ма хилара Назрановча предприятешта юкъе къьнагlчарех я из. 1967-ча шерага кхаччалца шера завода коллективо арахецаш хиннай кирпич 5—5,5 миллион мара йоа. Из бахьан долаш вlаштlехьдалапар цул Назранн районе бахача нахьа хьашташ дlаза кхоачашде. Берда торонаш леха баьлар заводо болхлой, инженерно-технически болхлой, кулгаллой. Дуьчагlа цига болх бе йолаялийтар 28 камера йола искусственни сушилка. Цул тlехьагlа шера заводе хьаю кирпичаш 8,5 миллионага кхьчар.

Йоккхий а Назрановча кирпичашкай ена завода перспективаш. Хьалхе йолаьй 3 миллион кирпичаш шера йоккъаш йола искусственни сушилкай шоллагlа блок, реконструкци ен я котельни бытовой помещенешта отрое дерхlаш а машинашта кирпичаш тlайоттаргйола юллеза тропаш. Цу ерригаьа мероприятеш торе хулийтаргьа арахеца кирпичаш шоза дукхагlа хилийта.

Уж мероприятеш толаша чакх а йоахаш, хапал хьалха кхоачаш ду завода болхлоша хьалхашка латта теахараш. Итт бетта плана соьгlа цар арахийнай 263 эзар кирпичаш.

Уж а кхы а мероприятеш чакхйоахача дикаш дакъа лаьцар завода къахьегама ветерана, коммунистически къахьегама ударника, коммуниста Аделов Михаил Андреевича. 17 шу соьгlа за я из цига машинисталла экскаваторшикалла болх бу.

А. ЛЬЯНОВА,
Нохч-Гlалгlай АССР-а промстрой материалий управлени къахьегама отдела [illegible] инженер.

КЪАХЬЕГАМЦАРА БЕЗАМ

Са-боаьд къастелахьа Ияте два хlама кийчде от Іайшет. Бераш школе дlа а диге ший болха йода из. «Грозпромстрой» треста № 105 йолча дlа-юкаь лелеча механизированни колонне малярий бригадир я Іайшет. Берхlлагlа шу да цо гlишлошъеча къахьега. Эггара хьалха балха еача хана 2 разряда маляр яр Іайшет. Цу хана до доладаьн хьалдеь латташ дукха цlенош дар Малгlабике. Юкъерча школе чура белхаш да хьожаю Іайшета болх бу бригада. Цига классий помещенешта басараш хьоке болхлоша. Хlамах дика кулг кхеташ, цlенa болх беш хилара белгалйоал Бекботова Іайшет. Шийна хоачох кхоачам бац цо, опыт йолча болхлошца, мастерашца дагаюал, ца хоар хьахьехнйт. Балца говзал лакхьяре хьейийлача курсешка ладуегlаш хул. Иштта болх бешцехьа ший квалификаци лакхъю хапонах бlу ца къожабечь класага. Дукха пайдене хьехамаш дир Іайшета прораба Белхароев Башира. Сега новкъостал доацаш шоллагlйола штукатура говзал Іомаю цо. Ха дlа ма йода белха говзал а доахе толамаш а лакхалу Іайшета, кlанэ анкагlйола маляри штукатури лоархl цох.

Из дика йоазача гlишлошъеча участка кулгалхоша маляраш керте оттаю Іайшет. Верригга 8 саг мара вацар бригада. До деза балхаш дукха дар, болхлой тоъацар. Гlонна дола балхаш да цхьаккха говзал йоаца болхлой хьожабу Іайшета. Лоацца хена шийна кизаца малярий говзал Іомаю цуна бригадира. Хlанз 35 саг ва Іайшета бригада. Укхо во бу болх але йиш йоацаш массане а дика болх бу бригадерча наха. Нагахьа саг висавац царех Іайшета новкъостал дlа ца кхоачаш. Гоође иттаж цlеношта басараш къехад, кlир тетай. Цар ба болх во могабеш моттиг нийсъеннац кlензалца.

— Маляр эстетически хьисап долаш кипо веза, — йоах Іайшета. Цунна бакълуе из. Пайдана доацаш кул цхьадола басараш. Хlаьта уж хьа а къоастаде юха дольийт хьаденача. Мегаргдар мара хьакхад нерешташ уйнештех. Цудулье Іайшета бригада белхь юкъе цlенкха а брак хилац. Уй айхан шеран хилча басар дикагlа хьоюхалу, бос хоагlа дул. Цудулье хьалцагlа а плотнинй балхага хьож Іайшат. Уй хийра ялча а изы кхоачамбоацар гучадаьна тlехьа ца доккхаш теадейт.

Укх шера йиь объекта чура балхаш даьд бригада болхлоша. Соьгlалчаре школо хьаьъара балхаш чакхдоахаш къаьстта дика къахьийгар малярша. Графиках 20 сентябре мара йистебаккха це безаш хинна болх 15 августе баьккхар цар. Тайп-тайпара басараш тьекlа дика кийчйир малярейа классий помещенеш. Цул тlехьагlа Горегорскера школе а кийчйир бригада. Хана 80 квартира йолча наха чубехка хьалдьче цlагlа чура балхаш даьь а бригада. Низ ца кхобеш къахьегаш лагlа толамаш доах малярешь, денна йола задани 130 процент кхоачашъю.

Ший йиший лергlа вода Мовли а. 10 класс дийккхьчул тlехьагlа гlишлошъеча балха воагlа Мовли. Дега азвеине говзал ластта хьараерзаю цо. Цул тlехьагlа хьинар ца кходаш къахьег. Хlанз болх бешцехь гlишлошъяра институте 5 курсе заочно дешаш ва из. Доагlаш сийду Іайшета мара Махьмада а гlишлошъеча. Дикагlвола плотник лоархl цох. Коммунистически къахьегама ударник яхе цlи локкаре къовсам лоттабу Махьмада. Цхьаннха а дlоахийтац цо сменни норма дийна тlехкхоачаш ца еш. Даим ший балха говзал лакхъеш хьавоагlа Махьмад.

— Сесаган тlехьашка вац кана, — йоах цо бегаш беш. Хlанз 4 разрядаш бол бу Махьмада. Иштта къахьеганца шоай вахар дийзад Бекботовгlар.

В. ТАГУРОВ,
Малгlабекка «Ленина байракх» яхача газета болхло.

ПАЙДА ЛАКХБАРА

Дулх дукхагlа даккхара Іалаьмате боккха лоархlам болаш да хьакхарч ебар. Хьакхарч чехка ебаш, яхна ха чекка тlаккхоачаш (110—120 дн ваза юкъе ца дезаш ахк хьакха) аттагlа ерсташ а. Шера шозза акхаш хилар баьча долаш цхьан дьаккхийна тlехьара хьахул 20—24 хурск. Хlаьта 8—9 бутт баьнача хурско. дика кхаьбача, 75—85 килограмм дулх лу. Дийна йозам ший доача доахлах 70—85 процент дулх лу дьаккхо, бежано — 55 процент, устагlо 60 процент мара ца луча.

Хьакхарч кхоабача доакъар дукхагlа кхоэ йиш хул. Тlакхетача дулха килограмм доархlаш хьакхарчел 1,5 — 2-аза дукхагlа дуъ доакъар боахани жевен. Хlаьта хьакхарч кхетамйа кхоабаш хилча, царга дlайоахийт доакъар 5—5,5 единицаш кlеэнагlа гlоерда. Цудулье хьакхарч дертlа кхоабилга вlаштlехьаккхар хьахкий дулх даргlен дукхагlен даккхара боккха лоархlам болаш ха.

Хьакхарч ебара ниийса боккха лоархlам болаш да царех интенсивно пайда эцар а. Наха хьаккийна тlехьара цунах боахаме пайда эзача хана 100 кlеэнагlа йолаш хурскаш хьалххе ева. Хlара хьалхехо аьча курскех 1,5—2 тоннах кlеэнагlа доацаш дулх дачгдзаш. Иштта пайда эца йоза духхьашка яхача хьакхарчех а. Боккха лоархlам болаш да кхача хьакхарчех ниийса а шерга а пайда эцар. Хьакхарчаша душ йола керттера продукт дулла ца кхьи хилар бахьан долаш царга бола керттера расходаш. Цудулье хурскаш дукхагlа а дика кхаьба а хиларга хьежжа хурга хьакхий дулх даккхарга дlадоаьбар, цунах шийх бода лаз. Хьакхий хурскех доаккхача дулхага гlолла хьакхий-дулхага дlадоlар 20—30 процент дохе йиш а.

Дукхача боахамаша лаьча лоархlамашеи опытох хьахьекхаш нана-хьакхо шера шозза лаьза хlоаре 15—16 килограмм хула 16—18 хурск хьалхехейча. Цхьан хурскага 12—13 сом мара дlа ма доалаш хилар. Хlаьта 8—9 хурск а ен цкъа лаза ца яхача, хlара хурскага 25—30 сом дlадоза. Гучадаьннад хурск наьнах къоастаеча хана цуи вогlа дозал кlеэнагlа во хул е мегаргйолаш из хьалкхеарга дlадолар дукхагlа хилар. Масала, 18 килограмм хьа хурск яз е мегаргйолча ханага кхаччалца кхоабаш хилча 13—18 процент кlеэнагlа доакъар вlадолиата, 11 килограмм хулча хурскага дохийчул, хlаьта хурск кхоабаш йоаккха за 30—40 ди доацагlа а хул. Дулхага дlадоlар иштта лоьлу хьакхарч дика кхоабаш хулча а.

Хьакхарчех йоалача продукцега дlадолар доллу доакъара кхои беш уж кхаьбаш, тоайолийтаж дlайода ха лоацъарпа. Хьакхарч чехкагlа ебаьча, дийпахьа буеш дулх дукхагlа тlакхетийтарна. Цу гlуллакхаша йиш хулийт хьакхарч чуйоахкаечl помещенеш дукхагlа пайда эца. Хьакхарч делаераштa телача алапега хода ахча лохде. Ха йайка латташ дlерегlарча локъарпа хьакхарч кхаба йиш хургйолаш хьалхарча ах шера 3—4 кlеэнагlа йолаш хьакхарч аьккийта еза.

Хьакхий дулхага дlадолар тайша ца цкъа килограмм дулх тlакхетарга дlайолхача доакъара единицех. Хьакхарч малах кхетачеи уж хурскех лоацденнакаччех заманка дика а дерттlа а уж кхабар боккхача лоархlаме за цар дукха а уиаклiена а хурскаш ара, хьахиина хурскаш дика а мехка а хьалкхера. Нагахьа сина цу ханашка яьна хьакхарч гlийла е тlехьоьнца ерста хуле, хурскаш дика хургьяц. Цудулье заводской кондицеша шиаххаш кхаба еле хьакхарч. Нагахьа совна цу ханашка хьакхарч во кхоабе, из Іатть кха Іоеча хурскашта.

Хlаьта хьакхарч кхаба еза цар яхаш хьаккхача хана дукхалла, вогlа эвзаш, хурскех лоацдалартa хьежжа.

Хьакхарч лелаяр колхозаштеи совхозаштеи вlоаргlа пайдане за. Хьакхарч интенсивно ебаро йиш хулийтаргьа мехха доаккхаш дола дулх дукхагlа даккха. Хьакхарч кхоачамбоацаш кхабаро хьакхарч лелаяро интенсификаци дийнахьи беш юкъера тlаккхеташ дола дулхи юхавал. Доакъо заргlа хилар, хьакхарч кхоабаш дечa балхашта механизаци производствена концентраци ер — из ба хьакхарч кхабарах боала пайда лакхбара керттера никъ.

А. ДЖАМБУЛАТОВ,
«Свинотстнорм» треста керттера зоотехник.

ДАГАДОАГlИЙН ХЬОНА НОВКЪОСТ?

Цу темах яр дукха ха Вознесенски Ведана района культура цlагlа хинна тематически сайре. Комсомола мугlарашка керда кагирхой хьаэцара хетаь яр из. Цига доклад йир ВЛКСМ райкома секретара ков. Сабирова. Цул тlехьагlа къьнача комсомольца В. Кахилиева комсомола мугlарашка хьавийнарашта комсомольски билеташ дlаделар. Царна юкъе бар Т. Гучигов, С. Тазуев, С. Мапакаева, С. Ильяева, кхыбараш. Района дикагlболча комсомольцашта ВЛКСМ райкома грамоташ елар.

Б. БОГАТЫРЕВ,
[illegible] тодист.

Дlахо а ишта хуле...

Шурий - товарни ферма кхерча лестано дукха душ ерригача ферме къахьегам вlаштlехьбеккхарах. Хlаьта, цу тайпара лостам болаш я Шалжа района «Южный» совхоза шурий-товарни ферма. Хоза аргlаш я даь, гонахьа карт а ya латт гlожа доакъар. Цул соьгlа «лийна» карт йогlа лерхl цар йол, за лоаттадеча гонахьа. Кlарцхала гаьнаш дlайогlаргйолаш а кига. Гуш ха хьайбаш деладераша тахакарча ден яь па йеш кхоаиеп а йоккхо елга.

Дика вlаштlехьдаьккхад ферме помещенешта ремонт елга а. Цудукьа керттерча зукъе кийчьнь яьнна уж Іаина. Хlанз тlехкхьара баллаш дех ба ремонташкаш: тховаш тlа хlув боттаж. Шеча я корошкаш чура а, санитарни боккъоаша дlа ма дехкара лелаш ахьегlаш. Хlанз ферме бlаргагурганa цхьаккха а сое саг. Доярашта скотникашта, шоай де мел деза гlулакх даь а бахьна, салоlаш ба. Ферме чубоагlача наькъа йисте тарвз отталаьд. Цу тlа оза а озаш мара ферма доало тlа доргаш цхьаккха а килограмм гlожа а моша а доакъар. Цу гlулакхо торе хулийтаргьа доакъара учет лертlа лелае з, хlаьта совлен дар доа ца де з. Веша, доакъара учет-и из Іалаце доцадера деза а дика лелайора ферме.

Хlанз, силоса кlоагаш хьа ца деллараx, чусовпадыча доахана хаддавза моана доаттабу—хlара Іатта 25 килограмм. Хьаьш чу хьежача гучадоал, берига моана когаштa кlала ца уллийташ буаш каллар. Ферма учетчик волча Хатуев Голане луш:

— Аьхкий поишка дажаш я дийнаа доахан чусовпадаьча ожьа шура дlаоаха кlеэнагьеш хул цар. Цхьабаккъа тха ферме из сенна моттиг найсъеннаш укх тlехкхьарча шерашка. Хlаьта укх шера мукха а хургдар из гlулакх, хlана аьнча хьалха а Іана кийчо еш бар тха хьайбаш деладераш. Хьайбаш чусовпадаьча хьалхарча деношка царна моша доакъар лоаттадара люцерна дlайийна кхьа участок йитавр оала йол чу ца эзаш. Из бахьан долаш а, салос, йол, моаха шортта хилярах и торо хул тха хьайбай продуктивность эша ца йолийташ болх вlаштlехьбакхха.

Хlара Іаттагара ялаш 1900 килограммаш тlаийцата докхарех 2000 килограммаш шура яххха декхарийла ба доарнаш. Бакъда, К. Исраилова, Т. Хазимова санна болчар шоаш гlулакх деча доахах хlаранегара шура ядххара план хlанзлехьа кхоачашьяй.

Кхача тайпара да «Шалинский» совхоза цхьоалагlча отделене Л. Шахбиева кулгаладеча шурийтоварни фермера гlулакхаш. Ферме чуйахаллане а бlарг алет кагей доахан чудоахкача помещенех. Хьайбаш латт гонга гlоала боаргlача хоттала. Хlаьта хlанз мехьеначча хана хотта гlорабу. Тамаш йий цу тайпарча хьалхяне делаху хьайбаш шоадалар а цамсгаш хилар а.

Иштта эсала за гlулакх дотта доахан чудоахкача а. Хlанза мара дlаболабеннабац помешени тоае. Цхьашайолча моттигашка кlайленах дийнна кlоагаш бетонаца дlалиикъал. Хlаьта тхов хьахиза бa, чакх са доьгlа. Кораш дохадаьчча, кизгаш ца тохаш латт, бетонах даь аьвши дехad. Цар чу Іочудилла доакъар когашта кlал мара сацаш. Пайда эцаш бац хьалъуда аьпка никъ а. Хьайбий а уж леладерий а мел йоккха ю хьахьоках цхьаьккхаве. Доаханни кlаллара хьахьекха кхо гулдеш болх доаркаш. Тракторша бе мегаций из болх, аьппе оаха моашка даьча хаттара иштта хьи ду цар:

— Мегаргдар, цхьабакъда трактор хьачуйоалаьргйа укх чу, гоший шоана дlаре хотта, колд. Цох тlехйоалалац трактор.

Хьайшта юхе ул сикъа силос. Цензоал доахана цу тайпара кlалхьорпар дарах. Хlанза мара хьайбаш чу кеча совдааьз, дерригача Іава тоьаргий-хьоьl доакъар, кlалхьорпара а сикъа силос лелаеш хилча, аьпш дагадол. Бакъда цу уйлеех ложу доформашa.

— Шоана лета хурга из кlалхьарпар да аьниа. Из доакъар да, кхьаь чу сацаш из, когашта кlал ух.

Наг-нагахьа ча а лу хьайбашта, бакъда моакаца тоадакза дола дехьа ча дари цар. Шекар доаккха завод мерий кlал йолаше хьа шигара моана хlана кхакьаи хоаш даи. Кхьче боахамаша-и мегаш километраш никъ а беш каьхъ из. Цул соьгlа, нагахьа сина из кlанзачул тlехьагlа кхахьа беллайойл а цуца доярий хьега дехар доккха хьа да. Ведрашка а беттаж хlара бежана тlаккхаьа беза из. Цхьаккха а тайпара механизаци яц ферме. Цхьабакъда цу деркхача гlулакха вlалла шендолаш ваь бригадир воа. Шахбиева, Цун доа лаьш кагарча хьайбаш деладераш. Дог лааре иштта хургдац гlулакх. Веша уж дешаш-и цхьаьнка а баькълолчунна чlоагlа [illegible].

— Цхьанка а мукъа ли мачах тха, Іvora дела са довлаца болх а бу оаха. Пименни дояркa ду мар Іа сийа, — хийхар бригадирарa Эсмурзиева Лейлас.

— Балх хьа лаве шие чу а гlойе шlагlа Іеха. Хьо йоашш мегаргдоешш дан тхо, — ходадир хьанна бригадира.

Цу тайпарча хьалашка болх бечар къахьегамцарча безамах дувцалга а да. Хlаьта из ма дий балха голам боккхара керттерча хьа-дал кал.

Лоацца аьча кулгалхой сагота бац ферма гlулакхта, цудукьа кlаьта Іаина из кийчо эсала я. Дlахо йолча хана ферма гlулакхаш тоа ца лойа хала дац хьайбай продуктивность мел лакха хургва ха.

С. ЯКУБОВ,
Шалжа района халкъа тlаlаложамв комитета член.

Дика къахьег

Сийлахьча Октябра 52 шу дузача денна дикача соьгlаташца накъабаьхьар «Грозэнерго» № 2 йолча теплоэлектроцентрала болхлой. Итт бетта план хапал хьалха кхоачашьяй цар.

Дика кийчъяьй теплоэлектроцентрала энергетикаша гуйранн Іаьи замалахь болх бе безаш йола ерригa энергетически оборудовани а. Хьоьхаме къахьег машиниста ков. Бочкарева, слесараша Гоголева, Толмачева, кхьчар.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

11 бетта план кхоачашъяьй

Пятилетка дикьлагlча шера план хапал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье аьннача Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта, мелашта юкъе хlанзлехьа сточашзаш я мехкдаьтта продукци арахецара 14 бетта план кхоачашъяь коллективаш. Укх деношка нхьайтта бетта план кхоачашъярах эггара хьалха рапорт делар на Волияков, Чирсунов керте латтача установкай технологаша. Царел хулла тlехьабисаш Б. Горбатенко, А. Нетеев, Р. Пиркис, кхыбараш керте латтача установкай технологаш. Цар хlанзалехьа 11 бетта задане соьгlа арахийнай иттаж эзараш сомий мехах продукци. Хlаьта шера план ер бутт бовча деношка кхоачашье дерхl коммунистически къахьегама цlи леладеча массайолча установка технологаша.

Р. ГОНЧАРОВА,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планни отдела экономист.

«СЕРДАЛО»
3-гlа оагl., 13 ноябрь, 1969 шу.

Царгара хьокхам нйбу

Грозненски трикотажни фабрика арахецна спортивни костюмаш, маьIача наьхен кхалнаьхен чухнахьа дувхаду баракъаш бахача наха чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши за. Цудухьа уж дукха гIа хьадара чIоагIа хьинар айденна къахьег фабрика болхлоша пятилетка дийлагIча шера. Продукцена реализаци яра итт бетта задани хаьал дуккха хьалха кхоачашъяьй цар. Планах лаьрхIачул совгIа торгови организацешка дIаяхьийта кийча продукци 150 эзар сома мехьа я. Продуцена реализаци яра цхьайтта бетта задани а укх деношка кхоачашъе дерхI фабрика коллективо.

Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план 108,7 процент кхоачашъяьй цо. Арахецача продукцега дIайола нах лоьбрах, электроэнерги, кIадаш, кхыйола материалаш кхоарах укх шера паччахьаллеяна планах лаьрхIачул 25 эзар совгIа сом пайда баьб.

Планированен экономически стимулированен кердача системагIа болх беча фабрика коллективо чIоагIа къовсам доаттабу арахецача продукце дикал лакхъяра. Цига дика кхетаду дикалга хьежжа мара кийча продукци дIа ца йоалга, хIаьта кердача системагIа болх беча хана керттера хьокхам реализаци яь продукци ма йий. Цудухьа дукха мероприятеш чакхйоах фабрика болхлоша хьаю хIамаш дикагIа хилийтара. ДIадахача шерашка дукха рекламацеш ухар тхоца арахийца продукци во я яхаш, — аьлар фабрика директора нов. Котикова. — Из гIулакх дIахо ца мегаргдоацилга кхетадаьча тха коллективо лаьрхIар болх цIенхаштта тоабе. ХIара ерача дийнахь продукце дикала дя хул фабрике. Цига брак яра бахьанаш дувлаш, цхьаккха сакхат доацаш хIамаш тегарий опыт йовзийташ къамаьлаш ду мастераша, инженерно-технически болхлоша, сакхат доацаш продукци арахецача хIамаш тегараша. ДIахо йодача хана брак ца ниийсъалийтара чакхъяха еза мероприятеш белгалйоах.

Уж мероприятеш чакхъяхарал совгIа, арахецача продукцена юкъе брак ца хилийтара пакардаш тIаьхьожам доаттабу контролераша. Нагахь из дагIча бо́лде чо сакхат долла продукци арахеце лаьрххIе къамаьл хул бехкечуница. ХIамаш тегачун бехках брак нийслойя цуна премиальни ахча дац. Цига болх вIашшъабаьхкар бахийн доаш дуккха дикагIа хиннай арахеца продукци. Укх шера кхьа рекламаци кхаьчаяц фабрика болхлоша тийга хIамаш сакхат долаш е аьлла.

Производствана хула пайда дакхбора тIадерзадаь цхьадола кердадараш производствана юкъекхухь фабрике. ДIадахача шерашка хIамаш тийга юхедисача зитех пайда эцадар цига. Укх шера болх беш я нахa чIоагIа эшаш долa товараш отхолех арахеца участок. Цхьаккха килограмм отходаш йоаш лехьа. Из бахьан долаш шера фабрика коллективана хула пайда 16—17 эзар сом да.

Ди тIехьа дуккагIа хул бахача наха дIадехараш. Уж толамна кхоачашдара шоай хьинар кхоачаш хIамаш тегарaша. Укх шера цига арахеца йоалаьй спортивни костюмаш. Цу гIулакха керда цига еттаньча машинаша дика дакхьайй къахьегама овсарле. Уж а кхы а мероприятеш чакхйоахача дизза бакъа даьпад фабрика рационализатораша. Цар укх шера кийча а яь производствана юкъейнцьай итт рационализаторски предложени. Цар паччахьаллкхенна 7 эзар сом пайда баьб, шера тIаийцача социалистически векхарех бе бешаш хийнад кхо эзар мара йоацаш. ЦийтIоолча рационализаторех дожхIаш ба Бексултанов Ниран, Султанова Ирина, кхьбараш. Царех хIаране массеxк рационализаторски предложени кийчъяьй.

Ленински къахьегама вахте латтача фабрика болхлоша юкъе дукха хIамаш тегараш ба хIонагдехьа пхе шера задани кхоачашъяь. Уж санна бараш тхьа совгIа болхло ба. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш Зынько Лида, Котиева Марем, Туганова Саида, Газдиева Раиса, кхы дукха бараш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 160—180 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: болх беш я цхьаккха брак йоацаш продукци арахеца мотористкa, коммунистически къахьегама ударник М. Котиева.

А. Пономарева сурт.

СИЙ ДУ

Шерра социалистически ях а йоалахаь, дукха толамаш доахаш хьалхо Грозненски локомотивни депо машинисташ. Производственни заданеш тIехкхоачаш а яь, вакъабаьхкар уж Октябрьски цIейна.

Ер шу доладелча дено эзар бела мухь тIабола поезд дIа-кхьа багай цар. Планах боагIачул совгIа дIа-кхьи бихьаб 577 369 тонн халкъа бохама эша мухь.

Белгалбаха боагIа къаьстта дика болх беш шоай цIерах дIайовзийта машинисташ. С. Беков, В. Василенко, В. Бельмас. Духхьал цхьан рейсах нормал совгIа 3255 тонн мухь бихьар цар. Шоай локомотивашта дика доал ду им. Бекова, Василенкос, Бельмаса.

Доагар кхоъара вахадаш къовсам доатгоё машинистана. Цу гIулакха къаьстта белгалбаьннаб им. Исаков, Колпаков, Маслов, Праведин, Ракитский. Шу доладелча дена 49 тонн гаргга маьхера доагор кходаьш цар.

Х. БАЛАЕВ.

ЧССР. Городе Грохове-Тынце польски болхлоша инженерашси хьаьхьай Центральни Европе эгтара йоккхагIчарех йола шекара завод. Цо денней бийсанней чакхйоахергья 4 эзар тонн шекара сейлай. Укх гаргагарча кана Чехословаке, Польски Халкъа Республике вежарашка новкъостал а деш тьалъергаш ма а цу тайпара пхи предприяти.

СУРТА ТIА: кердача заводе цехе.

ЦАФ ТАСС сурт.

Ульяновгlар бешара зизаш Маркса дегlача памятника юхе

Ульяновске Карл Маркса дегIача памятника юхе дахкача зизаштa цхьаьккха букет тIаяхийттай. Из хьайй Владимир Ильич Ленина цIенна юкхе Ульяновгlар беша тIадаьццача зизаех. Из хьа а ена уккхаза Iойилай адвоката Жан Лонге, Ленина, городе Ильича мехкахоша безаме тIайийцача Маркса йийй йийй вoIа.

ЧIоагIа дог тохаденна а волаш дIатIавахар хьоша безамеча, хьалха хиннача Москохки УлицагIа кхы шийл безамегIа цхьаькха хиннадале тамаш йолаш долча цIенна. Лакхьеннача нилай татага ладийгIао, иiча хьатIаьвьлар. Iодийшар йоазув: «Уккхза ваьхав Владимир Ильич Ульянов — Ленин. 1878—1887».

1929 шера ЦIа-музей хьайийлача дийнахь дера цига хиннав ялх миллион гергга саг. Алкха укх шера мёс бетта кIоарга уйлаш чуесса дорхI бIаь эзар дог даттаденнад уккхаза.

«Сона дIаала хала из доллача хIамания сийлахь-воккха Ленин хьакхоллар дагадохийташ долча цу ЦIагIа-музее вахача хана сай дег чу есса уйлаш. Уккхазра война корадоагIа Ленина шийй дьагарен хьинар долеш хиннача неыатаоэ тIехьаленна хьайна из дега цхьалхал, ив тешам, из денал, из ловзам.

Раздиве е Парижерча Мари-Роз уйшагIа а сона, хIараьена уккхазера кораьогIа Ленина цикъ хьокхаш йоль къаьгга белгалонаш. Маркса йийй йийй воIа уж доаш дIаяздьял хьаьфиянга лаьрхIача, хIинале я йоккха тIахь итт том хулаш долча книга тIа.

Робер Жан Лонге хIанз духхьашха вененаш советски мехка. ХIанз веча Закавказья республикашка хиннав из, цига а, берригаш Советски Союзе санна, ший хьалхкхой лаьцна дIа хьега [illegible] гуш. Ломгена дагадаьттарех цаь

дар Владимир Ильич лийнача моттигашка — Поволжье, Ульяновске гIолга. Дукха сахьташ даьхар цор цуй сесога Лонге Кристинаси Куйбышевски форд хьабаьчул тIехьагIа паргIатта даьржача, эргадьиначa Волга сийлахь суртага безаме хьожаш.

Ленин ваьча метте хьалъеш латта Ленински мемориальни комплекс йолча хилар хьалиний. Уж хинная Ульянов Владимира дошо медалаца чакхьаьккха хьалхара Симбирски маIача наьха классически гимнази чухиннача къайнарча здане а. ХIанз цу чу я аьлсалига Ульяновски политехнически общеобразовательни школа.

Ленина къонача мехкахоша, школьни историкаша, архивариусаша Маркса йийй йийй воIа дийшар ленински школа традицеех, кхи исторех. Хьалха хиннача Симбирски гимназе деша баьгIаб вежарий УльяновгIар — Александри Владимири. Цар портреташа хьаела здане вестибюлера йиилургйоаца галерея. Гимнази йистенькхача дуккхача гIорбаьнараштa юкъе ва чувашски алфавита ларда саллар. Владимир Ильича чIоагIа дукхавезаш а веза лоархIаш а хинна чувашски халкъа просветитель Яковлев.

Вераша школьни коллективa сий долча члеицалла дIачу а йийа школа знак елар хьаьша. «ЧIоагIа дог тохадолийташ, кIоарга уйлаш дачу йоссевш да из — Ленин дешаьгIача школе хилар. — аьлар ше Iехика юнгаш Робер Жан Лонге. — Из аьхача, лаьгI ма лучa хьинарца цо болх баьчен къовсам доаттабаьчен моттигашка хилaрал кIоаргагIа дог тохадолийташ ца хила а тарлу. Ленинах доллаш хинна [illegible] лар тхоьа уккхаза».

Зоя БЫСТРОВА,
АПН корреспондент.

Аджаре боахамашка юкъ-юкъера чуэцаш латт цитрусови сом.

СУРТА ТIА: цитрусови сом чуэцаш лётт Батумски района Махинджаурски совхозе. Хьалхагкахьа — совхоза яхлагIча бригадера болалой Старатиенко Алла Мачаварниани Изольдал.

Н. Анастасьева сурт,
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ РЕВОЛЮЦИОННИ ЭРГАДАККХАРА НАЬКЪАГIА

Сийлахь-ПОККХАЧА Октябрьски социалистически революце цIеньяь йохаяь дIаяьнихар капитала Iаьдал массаьа а хургда яха буржуазии миф. Болхлой классa, къахьегача адамий революционни низаша штурмагIа еттача хIамаша йохайир къаьнеча дунен бастионаш. Империалистически тIемо сагтонаш тIаккхоачаь хиннача халкъашта кердача вахара сабеллгало яьлар. Уж сийлахь-доккхий денош В. И. Ленина белгалдаьхар «деррига дунен-исторически шин заманa, буржуазии заманен социализма заманен дерригдунен хушама...» юкь йолаяр сана. (Соч., бяззагуллам, т. 38, оагI. 220).

ДIаяхача хана дIаяккха я ца хиннача тайпара нийсъенай капитализм ше меттахьа хьоаньа лаьттана кIалхарча низех доархIалургвоацача волшебника метте. Капитала мехкашка производствана тIа-тIа дуккагIа йоpa концентраци, из юкъара ерзаяра масштабаш Iаьльмате доккхийча боарамашка а кхоачаш. Юкъара бергаблевна къахьегамах дьахиннараш промышленно-финансови магнатий гурматалга дIахьуладеш хилaрах хьахиния капитализма керттера вIашдухьале дIе ca а йоакхем, экономически вахар пийсдара элементаш каст-каста паччахьалкхенмонополистически капитализма новкъостаца юкъеяхьа гIертар буржуази цуна ший позицеш чIоагIъе дагахьa. Цхьабакъда, цунах дехьа дийга къа хилар! Социалистически революце йовлийлар а лаьрхIа империализма яь ленински определени кердача замаи исторически практико кхоачашъеш хьлера.

Коммунистий парте вухталлеш долча советски халкъо эгтара хьалдагIа баьлаб керда, социалистически вахар хьалдарга бода никъ. Дуней дерригача революционни низашна цхьана Ленина белгалбаьча наькъагIа кхар из. «В. И. Ленина цIераца, цун кьехамца айхха дувзадена да дуне революционни кердадаккхар, — белгалдаьхар дукха ха боаш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. — Сийлахь-боккха Октябрь котбаларо, дунен социалистически система хьахиларо, колониальни импереш йохаро я цар метте шоай лоIамерь паччахьалкхенаш хьахиларо я, капитала мехкашка пролетариате классови къовсам баржаро — цу доллача хIамаша хьахьокх, адамаш Маркса, Энгельса, Ленина яьхача тайпара, аIахха дерёсаш цар нлеш кот а юклаш, дахаши дахарглолаши хилара.

Вахаро харц ду хIанзa Iилматехнически революцена карагIдаьннарий биззача низаца исторе лелам шийна хетача тайпара дIаюха лостабуларгбар капитализмата иiаай, хIанзара буржуазе социологий дуккар. А. Фатиеиа дувшар кхьлар да. Октябрьски революце дIамиле капитализмагара социализмагахьа ерзаеш деррига дунен-исторически гола тохийтаро — белгалдоакх КПСС Программа тIа. — общество дегIаахара закономерни результат я. ХIанзарча замак керттера чулоацим ба капитализмагара социализмага боалар. Капитализма дуне гоIдиш доагIа. Социализм тешшаме капитализма метте дIаоттаргья массанахьа а.

□

Вай мехко гIана тIехьа гIа боаккхаш коммунизма материально-технически база хьаю дIаиз. ХХ-ча бIаьшерен 70-гIа шераш гаргакхаьчача хана, дуккха социалистически мехкаш, социализма кердаш хьалъяь е даьина, дегIаена социалистически общество хьалъе доладенад. Социалистически дуне, коммунистий дунен халкъашта юкъерча Совещание белгалдаьхкхача тайпара, хIанз кердача строях йоахкача низ болча резервах дикка биззагIа пайде эцара тоpoваш гучайолаш дегIаахара наькъа тIа даьннад.

Социалистически эргалоаш ега, кердача обществага долхилга атта йоацаш йIаьхен процесс я. Общества дерригa экономически духовни вахар оалангара денз хуйцара дезхараш кердеш шоай тайпарен тIадрах латта Iац гIулакх. ХIанз ер бIаь шу совгIа ла я социалистически низий хIара толам тIагIерттан халеш доаттабеча къовсаме боаккхаш долча дунен шин система къовсама хьалашка социализм дIаувтташи дегIаудаши хьайогIа.

Исторически дIаяла еза строй бола хIанзара паччахьалкхен

монополистически капитализма Iилма-технически революцеца карагIдаьннарех пайда эца я шийй технико-экономически дегIаахара темпаш тор ма ду сихъе а гIерт. Цхьабакъда, социализм гIана тIехьа гIа боахаш капитализмал котъювла ала система исторически яхье.

Бакъдар дьлча, цифраши довхьокхаьлургдац кердачея къамаьлаш дунен низий къовсанах дьахкиина деррига хIамаш. Цхьабакъда, царца а да социалистически строй тIех хилар тоьал дог тешамо хьехьокхаш долаша тамаш. Белгалда: СЭВ-а мехкашка укх тIехьарча итт шера къамаьл доход 93 процент лакхъенний, долаьдаьхкача капиталистически мехкашка 63 процент мара ца лакхъоиоча. Дагадохийтача совнагIа хургдац, вай планетерча территорех 18 проценти бахача нахах 10 проценти дIалоацаш долча СЭВ-а юкъе доагIача мехкаша хIанз дунен совгIа-эшашагIа долаш дунен промышленни продукци кхоалагIа дакъа хьадеш хилар.

ТIа-тIа дуккагIа колуш дIамиглуш йоагIа СССР-ен США-н промышленни производства боарама юкъера юкъ я. 1960 шера советски промышленности американски промышленни производства боарамах 55 процент хьайора, хIаьта 1968 шера вай мехка промышленни продукци США-гIа боарамах 70 процент хилар.

Социализма мехкашта къаьстта уйла тIаерзавай Iилма - технически прогресса дIоагIа лоархIалуш дола промышленноста доакъош дегIаккхувлара. Цу дакъе белгалдоалаш да советски промышленносте дакха, бакъдар аьлча, социалистически мехкаш индустриальни дегIаахара юкъера тенденци хьахьокхаш дола структурни голамаш. Масала, Советски Союзе 1950 шера денз 1968 шерага кхачалца ерриг промышленни продукци цьаьна лаьрхIача 5,5-зза дуккагIа хиннача метте, электроэнергетически продукци дуккагIа хинний 8,5-зза, химически мехдаьтта - химически — 11-зза, машиностроени металлообработки продукци — 10,6-зза. Хиав доагIача тайпара да, Iилма-технически революци йоаржеяра оалангара хьал лоархIалуш дола приборашн автоматизаце средстваши хьаьлга 27,2-зза лакхдалар.

Укх шера кердача толамаш дакхад СССР экономика дегIаьоладела. Укх шера [illegible] сохкa [illegible] электроэнерги — 39 миллиард киловатт-сахьт, мехдаьтта — 12 миллион тонн, газ — 8,5 миллиард кубометр, болат — 2,6 миллион тонн, минеральни удобренеш — 1,8 миллион тонн, метала теда станокаш — 4,9 эзар, автомобилаш — 32,4 эзар, тракторaш — 12 эзар.

Промышленность дегIаахаро новкъостал даьд юрта боахам дегIабоалабара. Парте ХХIII-ча съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш лаpде йийнай юрта боахама интенсификаци яра, из лелабара Iилма-технически боарам лакхбара. ДIахо механизаци электрификаци яра, агротехника эргайоцаш тоира, мелиорацени ирригацени болхаш шеррача фронтагIа чакхдахара тIеэрзаьча мероприятешта. Юрт боахама шу толамe чакхдаьнарал хьатIадоагIача шера хьуна чIоагIа лард боллараал, колхозхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезда кердача толамаша накъабаккхарал лоархIамегIа я доллаш доахар дац хIанз юрта боахама къахьегамхошта.

Экономикана, Iилмана, техникана карагIдаьннараш социализма дерригача маIанга хьежжа къахьегамхой вахар дагн тоалара тIадерзадаь да. ТIа-тIа дуккагIа лакхлу болхлойи гIулакхерча наьхен алапеш, колхозхой къахьегамах тела нах. Цул совгIа, советски наха тIа-тIа дуккагIа эхеаш я льготаш а тел потреблене общественни фондашкара.

Мехка производительни низаш дегIаахаро йиш хулийт кхоачамбалла болча боараме хIанзарча кулIеча моттигашка къахьегамхой Iалашбо санна йола лоархIаме социальни проблема сихха кхоачаше. Чуйе дIеноаш хьалдара кхоаттабелча даьлача дуне тIа дьахкарараш цхьа мотта дIахаьнa йолча Советски паччахьалкхено укх питилетка кхьа шера квартиранна Iалашарьа е чIуча кхоалан тоадьд 33 миллион саьга. Укх шера къакхерча вах бетта эксплуатаци дIаенний кхы а 800 эзар кхоаь дика кийчъяь квартира. ЧIакхйоахкхаш я культура тайп-тайпара хувречеш, больницаш, амбулаторех хьалъяре шера программа.

Общества хоадамболаш долча гIулакхаш цаI да, къаьстта а Iилма тIа-тIа лакхлуча боараме кхьлуча доацаш бола производителаши низ а хинна дIаоттиш латтала, образовани дегIаяр. Iилмаи поэрой кхеташ лоархIалаш долча Iилма - технически революце хьалхашка. Хьалагадахаргдавай. «культурни боацачен вахачен капиталистически мехках — культурни коммунистически мехк баре В. И. Ленина (т. 30, оагI. 143) вай халкъа вахара лоархIаме декхар лоархIаш хинна хилар. Ленина дагалаьттар реальни бакъдар а хинна дIаэттaд. Вай мехкадешара массе тайпаш чулоацаш 77 миллион саг. Алкха лакхерча дешара заведенешка дешаш ва 4,5 миллион совгIа саг. Ужжьа дукха студенташ бац дуней цхьанна а мехка. Болх беш боача СССР гражданех вханна совгIа бераш дешлора, йистевлaнза даклера, юкъера специальни, юкъерои йистевлaнза юкъерен образовани йолаш ба.

ДIахо яхы а боккхагIа хургдача вай халкъа йолча горони мах беш, Ленина шийй хана цунах вийкад, «фантастически талантлинa» да аьнна. Социализмо дийначa творчески гIулакхаштa юкъезай хердерчеи дуккхача прикладнойна тохкамашта советски Iилма дунен тIа хьалхарча моттаге оттаиь йола даронноиe талантащи. Нагахьа санна 1913 шера паччахьа Россе 11 эзари 6 бIаь Iилман болхло хинкавале, Советски Iаьдал латтача шерашка 70-зза дуккагIа хиннаб уж. Iилман болхлой кхерэнта юкъе ва 880 эзар саг. хIаьта уш деppигача дунен тIерча Iилман болхлоех дийлагIа декъа хул. Атомни энерге, космически ара карарзаирa, керда материалаш, кибернетически устройсташ хьаяра даьхье а Iилман прогресса дуккхача кхьча сферашка а сага тене яхa сийлахь доккхий потенциал советски Iилмахой творчески гIулакхашна низаенна я.

Октябра 52 шу дизара накъабоахаш бола советски нах гIадбакха ба тIагIертта творчески шоаи хьийгача кьхе даьнначa бераш. Цхьабакъда, карагIдаьначох довлхаш дей болча цаф доги хьалдаде ледво, революционни цIей белгалдаккхара дакагIа йола способ — из да хIана a кхоачаддиза дасача декхараша уйла тIерзаяр, ихеча доаши уидаенгара.

Вай халкъа боахама вахара лоархIаме долча кошташа дIахьех Iилма - технически революцено карагIдаьннарех из могта шорагIа пайда эцияра. Цхьабакъда, лаьттагIара рузкъаш доахача промышленносте юрта боахаме, кхьу кийчъеча, цхьааолча кхуча доекъоша хIанз а Iалахьите хуша хьакъег кулгешца, хIаьта цо къахьегама овсарле хийша лакхъялийтац, продукци яккхарга дIабоди ма доладу нокъедае из. Кхетадеш да, хIанз эгтара лоархIамегIарча дегIхарех цаI производства технически юха хийтьeга хулаш доагIаш хилар.

Цхьабакъда, эггара кердагIа йолча технически, оборудоване производства эгтара толайгIа йолча технологе эшаш йола экономически эффект лургьяц, нагахьа санна кIанай кхоа безгаш хьурият дегеи къахьегамхарча, халкъа рузкъашарча гIулакхий массане юкъара боарам а хинна дIа мо отте, нагахьа санна доал дара методаши аппарата эргалхa тоа ца йой.

Производства хIанзарча боарамо, халкъа боахамо тIа-тIа дуккагIа дIгдехараша, советски товарий экспорт шерлалара, социалистически системана чухьа товараш дIа-кха хувцаро, дуккхача кхьча бахьанаша тIагIорттадаь дIадех советски продукци тIехьина дайтар дуьне, цуй дикала характеристикий боарам дунен тIе эгтара лаккагIа хьийтар духьа доаттабу къовсам чIоагIбелга.

Советски халкъа хьал-таро дIахо лакхъяр тоьалча боараме юрта боахам дегIаахара дувзаденна да. Цу деношъе дIакхелла даьхIамаш кIеэга дац, цхьабакъда, юрта боахама къахьегамхошта хьайнашка кIийн а дуккха чоалхане декхараш латт. Ялташ дукхагIа дахерца цхьана ерригача юртбоахама производства продуктивность ёе ова цул продукци шаьхарга дIайоди мох дика лох а беш.

Парта, деррига советски халкъа уйла тIа-тIа дуккагIа тIаоз бахача наха гIулакх даре сфере а. Массанена я хона да, вайнга тахай, общественни вахаче предприятей, ателей, иIагIа лаbеёча прибораштa ремонт еча мастерсгей, бахача наха гIулакх дара кхьча тайпаь сеть мел сиха шерлу. Цхьабакъда, торговли бахача наха бытовой гIулакхаш делга вIаштIехьадаккхарен прогрессивни формаш кхоачамболаш дика юкъе ца кдахер, бахьан долаш советски лакхьа хIана я дукка ха йов тикашка, ремонт еча мастерскешка, кхьча бытовой учреждешка ухаш.

Духьхача тайпара да советски халкъа вахара къахьегама гIулакхаш. Болхлошен колхозхошен, инженераша а лораша а, литературан искусствай болхлоше, яьхкарх оев Iилмахоши. Советски Герзашцерча Нийй тIемахоша, берригача коммунизм дьалхьен Сеахкараша шоай уйлаш тIерзаю Сийлахь-боккхача Октябра цIей дакъа доагIача тайпара белгалдаккхера. Къахьегамхой эйраш коллективаша бехкткхаме векхараш тIайийцад пятилетка дийлагIча шера програмна дакал хьалха чакхьяккха йна. Берригача мехко даккъа доаш В. И. Ленин ва 100 шу дизара бааа боагIача тайпара накъабахар духьа дегIаеча аьве.

□

Вай бIаьшерен тIаьнхьара кхоалагIа дакъе деррига дунен масштабе оалангара вIашдухьале — империализмаьен социализмаьен юкъера вIашдухьале дIахо кIоаргъеш дола. Империализма агрессиви политика керттера лостам ба фуннагIа-моллагIа даь a социализма позицеш мелье, къаний - кортамукъален болмна а лабелбе, капитала мехкашкарча къахьегамхой къовсаме новкъарле а, общество дегIаахара закономента духьал а пома йоалаш латта капиталице кхоачаше гIертьiга.

Цу хьалашка къаьстта лоархIаме да социалистически содружество — дунен прогресса авангард, антиимпериалистически фронте ядро бIарга са санна ларяр, политически, экономически, обороании гIулакхьа из чIоагIъяр, цунна юкъе дакъа лоацараш марксизм - ленинизма принципашlа ларде тIа кхотабар. Из делар дацм кхоачашдар — социализма мехкий, берригача коммунистий эгтара хьалхара декхар, Адамие дегIаахара магистральни никъ йоагIабу, — йоал коммунистически болхлойя партей дунен халкъашта юкъерча Совещане Документа тIа, — дунен социалистически система, дунен къахьегамта юкъерча болхлой классо, деррига революционни низаши.

Цу тайпара вывод ярца дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхло кIезиг хIалла а бац империализмагахьара тIалатта кхерам. Из цIенхаштта кхерамен протпвин я. ХIаьта, нагахьа санна Европа халкъаш хIанз укхьа вонь шу хIана дац вийна болуп кийне маршача кхьлхашка даха, эггара хьалхарча дагIайна из карагIдаьннад социализма мехкашта, цар хьинаре чакхйоах машара политика, империалистически агрессеи милитаризман низашта духьала латт уж. Банкротство хиннай Къулба-Малхбоалех Азерча американски империализма тIема авантюрана. ХIаьта цу юкъе а доккха дакъа лоац социалистически мехкий шоайла вежарашка солидарность хиларо, Вьетнама турпалча халкъа цар деча новкъостало.

Империалистически агрессораш юхакъовлара, цар уттаю цIий мехкадара аланаш юкъагIъядара дикагIа йола способ — из да империализмана духьала къовсам доаттабеш долча деррига революционни тоатолий хьоагIо чIоагIъяр. Дамн социалистически мехкашта юкъе масса агIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дегIаухаргдолеи чIоагIургдолеи, — цу ларде тIа дунен социализма позицеш чIоагIлургйола гIулакх кIаьд да хуш вIашIехьдаккха гIерт вай ленински парти, деррига советски халкъ. Советски Союзо вежарашка дал дола новкъостал лоархIаме дакъа хила а хиннад, хIанз долаш а да социалистически мехкий халкъа боахама дуккха проблемаш къестаеча, къаьстта я машиностроени, Iаьржен сийрда бесаш долаш металлурги, химически мехдаьттан промышленность, гIишлошъяр, гIишлой материалаш хьалъяр санна долча карттерча новкъошка. Социалистически мехкашкара 700 сонгIа боккха предприятий хIанзарча Iилма-технически боарам тIа советски проектех я вай социалистий новкъостала е хьалъяьй.

Дунен арене латтача классови къовсама логике, Iилма-технически революци дегIаахаро социалистически мехкашта хьалхашка керда перспективаш хьайийлай. ХIанз хьалхошка эттад къахьегам дунен халкъашта юкъе бекъилга дIахо кIоаргдара, социалистически интеграци дегIаккхувлара, Iилма-технически прогресса хоадамболашагIа долча лостамашка социалистически мехкаша чакхдоле гIулакхаш айхагIа вIашагIгохарен вIаши дагадувлаш, чакхдехарен, цхьана леладеча гIулакхий формаши методаши эргайолаш тоаяра декхараш.

ХIанз СЭВ-а координаце планагIа цхьаьна гIулакхаш леладош я социалистически мехкий 700 гаргга Iилма-тохкама организаци. Практика хьахьойх, социалистически мехкаша дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладаро Iилма-технически революци бахIай долаш чъаллалуш йолча торокл билазгIа пайда эзара предпосылкаш хьахуйийташ хилар. Экономика дегIаухкага сих а дай, къахьегамхошта эшараш тIа-тIа лаккагIча боараме Iалаш а деш, социализма хьалашка Iилма-технически революцена карагIдаьннараш Iилман техникен дIахо тоадара беркатегIа хул. Из дог теша а деш хьахьокх деррига адамий даха я доагIаш дегаш гIоздаьха болча «Союз» кхоча кхаь советски космически кемо тоаьме цхьана баьча наькъо.

Советски Союза, социалистически мехкий къахьегамхой империализман реакцен низашта духьаларча къовсама хьалхарча юкъега латташ. даим къовсам доаттабу чакхдоаха гIулакхаш капиталистически мехкий болхлой классица цхьоагIо болаш хилийтор духьа. Адамаш империалистически гIабех мукъадахар духьа доаттабеча къовсаме тIа-тIа дакхьду хьомий-кортамукъалон болена лоархIам. Из болам ше дегIаахара кердача фаза чу баьннаб, хIаьта из цун хоадамболашагIа болча антиимпериалистически лостамахи хIаьта шитта кортамукъа даьннача мехкех дуккагIа дараш дегIаахара капиталистически боацача наькъа тIа дуваьш хиарачи хьегуш а да.

Дерригача революционни тоатолий цхьоагIо чIоагIъелга — хано хьалхадаьккха да. Дунен тIа кура бек машара, демократе, хIамий йолийи, социализмана тIехьарча берригача къовсамхой цхьоагIонга бош боле марксистий-ленинаций тIахьехам.

Сага гене хьвелл Iалама низех пайда эзара, общества материальни духовни низий шоллара боарам боацаш йоккхий тороваш. Из хьалхадоаккх социалистически ларда тIа халкъий вахар кердадаккхаза дарг ца хилаpo, цо новкъостал ду къахьегамхой революционни къовсам чIоагIбара. Цудухьа хана болам, исторелелам юхаейкабара гIулакха кара хIаже дац капиталистически дунешне доал дерий.

А. УГРЮМОВ,
профессор.
Я. СТЕРКИН,
исторически Iилмий кандидат.

«СЕРДАЛО»
4-гIа агI., 13 ноябрь, 1969 шу.

Россе автономни республикашка

КАМА ТIАРА АВТОГИГАНТ

КАЗАНЬ. Укх деношка къастта дегаш гIоздаьнна ба «Камгэсэнергострой» гIишлошъераш. Нижнекамски ГЭС, Заинскиn ГРЭС, Нижнекамски ТЭЦ хьалъеш йолча коллективана керда бехктоххаме задани синай — Татаре къилбаседа - малхбоалехьа, Набережни Челны яхача города шахе, 8 тоннагара 11 тоннага кхаччалца мухь ккхухьаргбола дизельни автомобилаш еча заводий комплекс хьалъе.

ГIарсий доккхали балхий темпаш миштай хоаргда укх цифрашка хьежача: автоградо чулоацна моттиг ткъо квадратни километрал йоккхагIа хургья, хIьта эггара хьалхара грузовикаш конвейераш тIера Iоюргья 1974 шера.

«Камгэсэнергостройна» юкъе дIалатIеъаллай «Жилстрой» управлени. Цуп коллективана задани енай — 1970 шера эггара хьалхара 70 эзар квадратни метр чуIе моттиг эксплуатаце дIаяла езаш. Цхьан хана йоьхалга диллача Татаре шолагIа йола город а хиина дIаоттаргья Набережни Челны яха город. Цига баха цах 350 эзар сагага дIаккхоачаргба.

Автозавод хьалъеча майдан тIа хIинз геофизически съечкаш а ю, геологически тохкамаш а ду, тоххама буруя деттаIш окважинаш йоах. Кастта хьалъе йоларгья заводской корпусашта хIалхара ларлаш.

— Камски автомобильни гигант хьалъеча балха бех саха мехкара кагирхой, — йоах «Камгэсэнергострой» начальникз А. Элембурга. — ХIаранена ший дето къоабалдеш дола гIулакх корадоагIаргда тхо долчара, хIьта специальность йоацаш барашта из Iомае йоашоста дергда оахо.

А. ДЬЯЧЕНКО.

ПЛАНАЛ ТIЕХ БАЬКХХА ТУВЕРА КIОР

КЫЗЫЛ. Чадански кIора разреза горнякашо бIайха лоаца баьккхар кIор баккхара шера план кхоачашьяьча Г. Е. Житнякова бригада членашта. Ер шу хьадоладелча дена дикагIа болча кIора 155 эзар тонн потребителашта дIаяхьийтай разрезо. КIора тонна лаккхараш дIабаха мах В. И. Ленин вай 100 шу дизара сайна тIайца хинначa дек хараш-ка лаьрхIа хиннача 37 кепие лохагIа ба.

Дезача денна баха боагIача тайпара накъабаха кибчлущ бола разреза горнякаш шоай социалистически декхарашка цIаьхка юха хьажа а хьежа, ер шу чакхдалалехьа кхы а 43 эзар тонн кIорана реализаци а лаьрхIад.

Чадански горнякашкара хьокхам а шийа кхахьеэш а «Красная горка» яхача шахтан Каахемски кIора разрези коллективаш.

М. ХУНКАЕВ.

КЕРДАЧА ЦIЕНОШКА ЭГГАРА ДУКХАГIА ЧУХОВШАР

ЧЕБОКСАРЫ. Шей тIаккхоачам деношка миссел дукха цах цIаккха а кердача цIеношка баха хайшабаш Чуваше столице. Гороле цхьан хана цах чуховшабен я эзар гарга квартира. Цер дIалоаца чуIе моттиг Советски Iальдал дзыпоча хьалхарчи шерашка Чебоксаре хиннача деррига чуIеча цIеной яр миссел хIана яр аьнна я.

Кердача квартирий кертерча района адрес — Мира проспекти Октябра 50 шу улицен, Уж — укх тIеххьарча шерашка дьахинна керда городской магистралаш.

Керда баха хайшача нахага дIаенной ухказа доккхийча доакъоса дIашагIтеххача дукха квартираш йолча корпусий бIаргиа квартал. ХIана Неб[illegible] моттиг цаIк ахн миллион квадратни метрал совгIа я.

МОСКВА. Центральни выставочни зале хьайийлай В. И. Ленин вай 100 шу дизара хетаь ду ися халхьашта юкъера фотовыставка.

СУРТА ТIА: выставкага хьожача хана.

В. Мусаельяна сурт.
ТАСС фотохроника.

КОМСАШ ЛЕЛАЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Шелковской района комсаш лелаерша В. И. Ленин вай бIаь шу дузача ден сийна тIайна социалистически декхараш кхоачашдаьд. Ши эзар гектар йолча комсий бешамашкара планах 90 центнер йоача, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 103 центнер лъар. Ерриге комсаш чуяйний района боахамаша, планах лаьрхIачул совгIа шоазен ахазен дуккханн — 820 тонн комсаш ехкай пачхаьалкхенга.

Башла хьуэкъам кхебир укх шера «Коминтерн» яхача колхоза комсаш лелаераша. 185 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIача 141 центнер комсаш чуера цар. Укх тIеххьарча пхийтта шера шу тайпара дика хьийкъаш колхозе комсаш. Сенца ювлаенна я боахама комсаш лелаерий толама хьайле? Керттера дар комсий бешамашка ду балхаш комплексне, агротехнически дикача хана чакхдоахилга а, дика дIаштIехьаьнкхай боаламе комсаш лелаераша социалистически ял а.

Цу колхозе комсаш лелаеш ши бригада я. Царна керте латт массейттаза ВДНХ-а доакъашхой хинна, «За трудовую доблесть» яха медаль ена Ф. Масловал «Къахьегама Цеча Байракха» ордена кавалер М. Любован. Ф. Маслова керте латтача бригаде къастта дика хьийкъай комсаш, ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 154 центнер комсаш лъхар цар.

Белгалдаккх еар хьинар иле ц зем къахьийта комсаш лелаю зеньаш а. Боахам бIаьрча хьайшача дика Iалл де З. Ляпинис, М. Повловас, В. В[illegible]с кулагадена фиепьяшка шоай бешамашкара чулейа беркат. Цулуххьа пачхаьалкхента комсаш йоахкара план 320 процент кхоачашье йиш хилар «Коминтерн» колхоза коллектива. ХIьта цхе шера план а шу тайпара 230 процент кхоачашъьый боахамо.

Дикха хьуэкъам кхебаьб укх шера «Красный пахарь» яхача колхозе а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 116 центнер комсаш чуйнцай цар. Боахама бригадайта юкъе хьалхара моттиг лаьцай СССР-а Лакхехьарча Совета депутата Д. Асеевас кулгалдеча бригада. Цу коллектива къахьегамхоша а юкъера лаьрхIача гектара тIара 126 центнер комсаш чуенай. ХIьта колхозо 220 гектара тIара 15 эзар центнер комсаш чуйнцай, боахама планах цхе шера чуяца безача хьувкъама ийесса ба из.

Белгалдаккха деза, пачхаьалкхенга комсаш йоахкара цхе шера план совхао кхоачашъьяьчул тIеххьагIа Шелковской района комсаш лелаераша планал совгIа укх шера пачхаьалкхента кхы а 11300 тонн комсаш ехкалта.

Комсаш чуйца баьдча а цхьаминута сешо комсий бешамашка деш дола балхаш. ХIана тIадеагIача шерарча хьувкъама лаьр йоллам ба боахамий къахьегамхой. Ишта, комсаш йоIаш, уж эьшкаеаьргех хьайоахаш, лаьттах йохкаш, ахмдараш зеш. Дика чакхдоах уж балхаш «Червленский», «Путь к коммунизму», «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача колхозашка. Шелан тIаккхачалехье лаьттан кIал йохка лаьрхIай еррига комсаш.

Е. ФАРНИЕВА.
КПСС Шелковской района секретарь.

Памятника юхера боамби

Гуранъе лоа сенна кIай боамбе ткъовранген даим юхе хьоуьттаца йола монумент я Баку. Из де Казиева Савила, боамби фуъцаче машино штурвале хьайкашка вгIаш хатарех ялар зийеча Азербайджане эггара хьалхарче кхалсаге — механизаторе дегIе памятник.

ХIана республике сикбеь чуэцаш лаьттача боамбе ихашка толаме къахьегаш ба легендарни Савила дIадоладаь гIулакх тайлаоца дукха нахлех. Керттерча даькъе механизаторий школей йистойкараш. Укх шера духхьа за штурвала хьаьхкача зайнарашта юкъе де Савила зIамагIа доле юцаш воцаш — Казиева Сонай Ибрагимин. Савиль бола беш хиначча боаламе балха ба уж а — Ждановски района № 5 йолче совхозе. Алеха бола дIабоаьбаьча хьалхарча дикь дийнахь «Iайча дошо» 15 тонн елар Сонайн Ибрагимен машиний бункерашк. Азербайджане механизаторша дош дийнад 70 процент боамба укх шера машенашца бехке лаьмца.

АГАЕВ Рамиз Гусейн-оглы.
(АПН).

РУТЕНЕ СЮРПРИЗ

Азот юкъе бола удобренеш эш баьцовгIашта. ХIьта искусственни наькъаца уж удобрениш хьахулургьяц азота молекулашн Iалаьмате йоккха дволени бIаьш градусаш йола температурен тIа ца яхийтача. Из чоалхане а бе-зача мехьа а гIулакх да. Цудухьа дукха бола Iалашдой оврцагIбыйнаб лерттIа лолча кхалышка азот дIоувргдола веществаш лаха. Ер бе цунах хьелара бала хоаи' Торонто яхача города университетерча Канадски химико доктора А. Аллена зеленнаэ безача мехьа метал рутиний цIагIарча температурой атмосферни давленен хьалашка азотах дIахеташ хилар, рутине нитоид хьа а кулийташ. ТIаккха эггара чоалханегIа дар даь дамипал. ХIана зелча рутине нитридах лергIарча хьалашка хьахилийта йиш я моллагIа а кхьйола азотисти соединенеш. ХIьта рутиний цу еранча превращенеех чакх а яьлий, дийна арайоал, юха а азотах дIаккета йолалу.

А. М. ПЕТРЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Советски партийни органашка дукхача шерашка а цхьаккха данкха хIана доацаш а болх биначи йоча дийнаь дения шоазтIье отт шу дизарча дувзаденнан Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиуме Сийлен грамота лойла

Петренко Антонина Михайловнайна — города Грозне Ленински района халкъа тIалъожама Комитета председатела.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара хьалхара Т. ЭСЕНБАЕВА.

г. Грозный.

ТIЕХЬАЮСА ПРЕДПРИЯТЕШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Сийлахь-боккхача Октябра 52 шу дизара хIейна кердача производствени толамашца накъабахара октябра хьалхарча вахте этача Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлоша хьинар айдена къахьийтар. Шей хьагIаккхоачача деношка республикерча дукхача промышлении предприятей коллективаша рапорт делар пятилетка дилагIча шера итт бетта план ханал хьалха кхоачашьярах В. И. Ленин вай бIаь шу дузача денна сийлениа накъабахара яьржача социалистическа ихье лакха къахьегама толамаш дахараи ляиш.

Итт бетта план тIеххоачаш а ея, къастта дика къахьийтар октябрь бетта В. И. Ленина цIарах лелаеча «Грознефть» объединене мехкадьттахоша Итт бетта план ханал дукха хьалха кхоачашьярца белгальйина я «Малгобекнефть», «Октябрьнефть», «Горскнефть» мехкадьтта промысловн управленей, мехкадьтта газови управлене коллективаш.

«Грознефтехимзаводы» объединене мехкадьтта чакхдоахараша октябрь бетта план 104 процент кхоачашйир, хIьта итт бетта программа 102 процент кхоачашйир. Октябра дезача цIейна къастта дикача къахьегама толамашца накъийрца белгальйилар В. И. Ленина цIерагIча Грознени мехкадьтта чакхдоахача завода, А. Шеролова цIерагIча нефтемаслозавода, производственно-товарни конторо, «Нефтехимзапчасть» завода технологий коллективаш.

Октябра хьалхарча вахте дика къахьегама толамаш дальар «Электроприбор» завода, Грознени трикотажни фабрика, Шелковской Грозненски мехлесхозий, «Художник» фабрика, Назрановски райпромкомбината, «Грознов» объединене предприятей, Малгобекски горпищекомбината, кхьча предприятей коллективаша.

Хьалха латтача предприятей коллективаша лакха къахьегама толамаш лахар бахьан долаш республикина промышленноста тIеххоачашьйир продукцеи реализаци ера октябрь беттей итт беттен план. Итт бетта планал совгIа арахийна тайп-тайпара промышленни изделеш 13361 эзар сома мехка я, цу дьаьда октябрь бетта арахийнараш 1642 эзар сома мехка я йолаш. Продукцена реализаци яр сонаха хьалхарча итт бетта хиннача 9,4 процент лакхдаьнд укх шера цу юкъа, хIьта къахьегама овсарде 6,1 процент лакхъяний.

Хьалха дIаяхача хана тIеххьаюсаш хиначи цхьайолча предприятей коллективаша октябрь бетта йоашта тIадиса хиина пачхаьалкхен декхар тIера дIа а доаккхаш, хьалха латтача предприятешта юкъейхай, Цхьабакъда, пачхаьалкхен план кхоачаш ца ец йола предприятеш хIинз а тIехьа дукха я. Итт бетта баьча балха итогаш явчул тIехьагIа, укх кIала кепатоха списка тIа гуш махиллаон, тIехьаюсаш я 23 предприятие. Цар бехках пачхаьалкхена дIа ца душ йиса тайп-тайпара промышленни продукци 9,6 миллион сома мехка я. Цхьайолча предприятей коллективаша цу дакъе «Красный молот» завода, асетонови завода, Ермоловски ДОК-а, Грозненски аьшкбетона конструкцей завода, Шалински лесхоза, промстрой материалий Управлене дукхагIйолча предприятей, «Консервплодоовощ» объединене, кхыча предприятей коллективаша 1968-ча шера хьалхарча итт бетта хиннача лохьвай къахьегама овсарде укх шера цу юкъа.

Итт бетта план кхоачаш ца яьча предприятей кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш, иштта уж предприятеш чуйоагIача министерствай, управленей, объединеней, ведомствай кулгалхой декхарийла ба тIехьаюса предприятеш ца хилийтара, тIадиса пачхаьалкхен декхар тIера дIадаккхара, производстве еррагача участкой болх цIенхаштта тоабара еррига гораш сарцагIъяха.

Шу чакхдала юхейиsap дукха ха яц, цудухьа хIара де, хIара сахьат чIогIа лоархIаме да. Еррагача предприятей цехий, участкой, бригадий коллективаш декхарийла я ритмичнее болх дIабахийтара цIенкха ца хиннача хьисапе хьинар айдаь къахьега, производстве еррагача резервех бизза пайда ибе, пачхаьалкхен план тIайца социалистически декхараш кхоачашдара деррига дикаш оарцагIдаха. Социалистически ихье яьнача предприятей коллективашта мел эша хьалаш Iалаше, тIехьаюсача предприятей къастта цIогIа йоаххе а, тIаикъса пачхаьалкхен декхар дIадаккха царна новкъостие де, уж хьалха латтача предприятешта юкъегIоргйола гIулакх дIашаттехьдаккха декхарийла ба министерствай, объединеней, управленей кулгалхой, парте райкомаш горкомаш. Къастта цIогIа теркам тIабахийта беза Iалашаилахь болу бе еррига предприятеш кийчъяра.

Юбилейна хьалхарча шера производствени плана тIайна социалистически декхараш тоадаца кхоачашдар хIара болхлочуна специалистен сийлен декхар да.

1969-ча ШЕРА ИТТ БЕТТА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директор	Парторгаизацей секретарь	План кхоачашъяр процентащца
Новогрозненски мехкадьтта чакхдоаха завод	В. Г. Кальной	В. С. Кравцев	97
Автогенно-карбидни завод	Д. И. Лавров	К. А. Оганесов	95
«Трансмаш» завода	В. М. Медведев	М. М. Магомадов	98
«ГАРО» завод	А. С. Ц[illegible]	А. М. Кандев[illegible]	94
«Электроинструмент» завод	А. А. Мальцагов	Н. К. Пашенцев	92
Электромеханически завод	М. Т. Иносаридзе	К. П. Лебедев	98
«Металлист» завод	Н. И. Теплинский	А. Г. Провкин	93
Автотрактороремонтни завод	А. В. Моребис	В. И. Пахомов	99
Мебельно-хьун хIамаш ю фирма «Терек»	А. М. Арсенюк	Н. И. Федюшкин	97
Ермоловски ДОК	С. Л. Фридман	Н. У. Мусхаджиев	87
Грозненски ЖБК завод	С. Р. Константинов	В. П. Жмаев	86
«Грозжилстрой» Шалински ЖБИ завод	А. Н. Елизаров	А. М. Дудаев	87
Пишкон материалий № 2 йола комбинат	Г. В. Гращенко	П. В. Кудлаев	90
«Чечингушводстрой» Аргунски ЖБИ завод	Н. Н. Гудим	А. П. Демченко	80
Старопромысловски кирпичаш ю завод	И. А. Куркиев	Т. М. Сплючина	88
Малгобекски кирпичаш ю завод	Ю. Н. Узиев	А. Д. Албаков	93
Гудермесски кирпичаш ю завод	Ш. Д. Юсупов	Н. А. Нечетвере	95
Назрановски трикотажни фабрика	А. Б. Шадиев	Д. С. Оздоев	38
Ермоловски леспромхоз	А. Я. Маранев	Д. С. Дашаев	87
Сунженски леспромхоз	Н. И. Циккалов	А. Г. Цуканов	89
Шалински лесхоз	Т. Бибулатов	Х. Джамолханов	92
Веденски лесхоз	С. С. Усаев	И. А. Дикаев	73
Шекар доккха завод	Н. Г. Горюнов	С. Юсупов	86
Консервно-кондитерски комбинат	С. М. Бакиев	Б. А. Чийсуркаев	77
«Ачалуки» яха минеральни хий ду завод	К. Х. Дейнов	Ю. Ю. Чапанов	90
Шалински райпищекомбинат	[illegible]	[illegible]	96
Грозненски консервни завод	М. П. Ксендзовски	Н. П. Яснева	91
Ассински консервни завод	А. Ф. Руденко	Т. Ф. Дудник[illegible]	84
Самашкински консервни завод	А. Б. Бакриев	Н. А. Астр[illegible]	[illegible]
Сунженски консервни завод	[illegible]	Е. Ф. [illegible]	[illegible]
Шелковской сырзавод	[illegible] М. Чере[illegible]	—	[illegible]
Сунженски маслозавод	Г. В. [illegible]	А. У. Алиев	[illegible]

Пятилетка дилагIча шера хьинар кхо ца деш къахьег Грозненски кондитерски фабрика болхлоша. Ер шу доладелча дена планал совгIа реализаци чуй цар 134 эзар сома мехка тайп-тайпарча кондитерски изделешта. ХIьта планал совгIа арахийцай 83 эзар [illegible] мехка продукци.

НийсархошцIа чIоагIа хоттамаш дIаяьдаша йола велишина диетически печенеш хIанз арахеца йолаеш я фабрике. Шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш а деш дIахьахьа пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачашъяьна дукха болхлой ба фабрике.

СУРТА ТIА: болх беш я Чалиева Асма.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАРТБОЛЧАР ДОАХА ТОЛАМАШ

IуйрийнIо хьалболача махкахо Тийрка довхьаш сийрдоахаш латтача хана дIаболабу шоай болх Ленина цIерагIча комсий совхозе къахьегамхоша. Цу совхозе комсий бешамаш Тийрка йисте лена бурунин гIомарий аренашка кхаччалца дада. 1700 гектар чулоацаш.

Совхозе барт тайна бахаш болх беши ба из культура кхееш бола нохчий, эрсий, украинцаш, гIалгIай, хIирий, аварцаш, удмурташ, балкхарой, лезгинаш, татараш, кхыбараш. Царна юкъе дукха ба производстве хьалха латтараш, комсашта обработка еча говзал, энтузиаш, къахьегама толамашгIа йола прпемаш гойтараш. Царна юкъе цIераш яха мегаргIолаш ба коммунисташ Ленина орден енна Билалов Баудин, «Знак почета» яха орден енна Артеменко Михаил Романович. Хьалхарча кхоалагIча отделене трактористалла болх бу массехк шу да, тайп-тайпара да цо кхоачашду балхаш — бIаьстан юкъе лаьттах йоахка гаьнаш хьалйоах, гуралъ уж дIаяхьовл, гаьнашта юкъерча йовхьашта чизеловани, культиваци, опрыскивани я, дукха тIеххоачашъю сезонни нормаш. М. Р. Артеменко шолагIча отделенена кулгалдеш ва, дукха за управляюще йоакхо е езаш дола балхаш.

Комсаш лелаераша хала дар ер шу, хIьта а отделене дуккхача бригадаша комсаш гулъяра плановн заданеш кхоачашъяьй. Горькова Валентина бригадир йолча 1-ча бригаде 596 тонн комсаш гулъяьй планагIа гулъе езача 558 тоннана меттел. Шоай планаш тIеххоачашъяьй Алексеев Алесандрен Больбат Анвасн кулгалдеча бригадий коллективаш а. Комсаш гулъеча хIара денна 2 норма кхоачашйора комсаш лелаеча боалхоша Вера Михайловна Шевцовас, Эльмурзаева Зинас, Мадуева Мархата, Бершигова Маликас. Комсий гаьнаш йоIачех дIакъовлачех шоай беррига риз тIабахийта къахьегаш боах трактористаш Никулин Юрий Семенович, Мурзаев Бидал, болхло Абдулвадудова Майдат, Махаури Наташа.

Совхоза партком комсомольски а профсоюзни а организацеш чIоагIа тIайха тIайохийт халкъий доттагIал чIоагIдара, совхоза къахьегамхошта интернациональни къахьегамех кхетам балара.

Къаьст-къаьстача нахагахьара националистическин шовинистически оамалаш юкъе ца хьийтара указа ерригача поселка гражданаш гул а беш схоалаш ю. Схоалашка дийцад укх тайпара деш: «Совхозе балача наха къахьегамех общественни вахаре хьинаре лакъе лапара хьакъехьа, «Халкъий интернациональни доттагIал чIоагIдаеш общественна кхьалаоча оамалашна доаттаду къовсам чIоагIбаеи хьакъехьа».

Нохчашха болча активистий собрани а яь, цига дийцад социалистически законность лелаярах, общественни порядок хьалдоаттарах, кхераба хала болча кхунагбеагIаранта шефство лелаярах, цкоанэ новкъостал дарах, кх. дI.

Кагирхошта кхетам балара гIулакхIа общественни организацешта доккха новкъостал ду, даьй бIарг тIехьабоацаш бераш лелараш къовсам доаттабеча 1-ча отделене болхлочо, къахьегамхой депутатий Калиновски поселкови Совета исполкома члена, болхлой комитета члена Арсануаев Къовсамо.

Интернациональни кхетам балаеш халкъий доттагIален темаш ярео коммунистий гуччахьарча партийни собранешка профсоюзни коллектива юкъарчех собранешка. Халкъий доттагIаль тема дика йоккха моттиг дIалоац цевгазета тIа, указа доатйн нохчийн метгла арадоах цевгазетв. Совхоза комсомольски комитето хIанзале нохчий меттала литературно-художествени альманаха 4 номер арахийцай, цу тIа кепатт статьяш, доккхий доаца дувцараш, фоторепортажаш, сурташ. Комсий совхоза общественни рядакце эсинн нохчийн меттала кийчдаь «Къонах» яха шиб тайпара звуковой альманах. Кагирхошта юкъе диспутах ю: «Миштта хила веза зIамига саг», «Воай профессе хьакъехьа хувшогза вай», яхачех кхьйолчех темаех совхоза мотарча клуба болхлоша халкъий доттагIал чIоагIдара хетаь тематически сайренаш ю. Сайренаш кийчъеча хьанаре дакъа доац совхоза лектори группа члена Яценко Валентинас Из кийчъяьй темаш: «ШIардаьшача гIулакхашта дира къовсам», «СССР-халкъий доттагIален вошалл — коммунизм хьалъеча толам баргхилара бола темах».

Интернациональни кхетам балара лелаш дуеш гойтараш агитацеш юкъе — халкъий доттагIал чIоагIдара хетаь лоэунгам кхайкаду. Сийлен доска тIа боач производстве хьалха латта, совхозе дахача масс кьанех бала ях. Халкъий интернациональни доттагIалах дакца лекцеш еш совхоза къахьегамхошта «Знание» яхача общества членаша: партком секретара нов. И. В. Григоренкос, 1-ча отделене управляюще коммуниста нов. В. В. Пазалкес. Политинформатор ше хилараха тарра бенгалашка, отделенешка каст-каста политинформацеш я цо. Цуи къоальа кертера тема къахьегамхошта интернационални кхетам балар, къахьегамашта гIулакхаш коммунистически хилар. 3-ча отделене бригадира, цеховой парторганизацe секретара Хараев Аслуде отделене болхлошта нохчий меттал лекцеш йийшар — «Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъа карагIдаьнна деррига универсал-исторически хIама», пабачоне председатела, коммуниста Хадаев Шахрудина «Коммунизм — хIаране гIулакх», «Пятилетка — коммунизмагахьа боккха керда гIа». Совхоза къахьегамхошта хьалхашка докладаш ю района прокурора Г. И. Деменко, цуи тема — «ЧIоагIагIа ду социалистически законность», халкъа судихочо А. Х. Сулимаева «Антиобщественни оамалашпара къовсам», кхыараш. Дукхача агитаторашта шоай хIара денна бахча тIа бохлошца беседаш я интернационални доттагIален коллективашта кхетам дугден къастта белгал а доахаш, халкъий доттагIалах дакъа дика лелаеш кхул. 2-ча отделене каст-каста беседаш я агитатораша Горьковас, Алексеева, Сергеевас, Космачевас, Руденкос, кхычар.

Интернациональни кхетам балара система лоадIамегIаьчарех пхьа моттиг дIалоац атеистически кхетам балара, пхьабахьа партийни организаце, общественноста хIара а цIоштIехьдавнакхаш поселке бахача ды лелабевий. Магомед-Эмина кирдах бедча нурдий, из хьалдоттаделий этапни гIулакхаш хьегучадаза.

Ды лелабераша хьалдоттаяя яхьелехкашехьа а. Ленина цIерагIча совхоза къахьегамхой толамца накъабохх Владимир Ильич Ленин вай 100 шу дизара, толамо кхоачашъеш боахк ахо шера план. Дентара-дента дукхагIа чIоагIлу дукхача къамех латтача [illegible] доттагIал.

И. [illegible]
КПСС Наурски райкома инструктор.

Керда лотерея арайоал

РСФСР финансий Министерства 1969 шера цах выпускаш арахийца ахчан-хIамий лотерея билеташ дехка дайнад, хIьта воархIагIча выпуска билеташ дехка долаш латт. Цун тираж 1969 шера 13 ноябре г. Владимире ловзаргья.

Цул тIехьагIа йолча ловзаргза кхы а (кердача шера) арахецача ахчан - хIамий лотерея билеташ.

Керда шу тIаккхоачаш арахеца лотерея 24 миллион сома мехка хургья.

Тиражаца ловзабеш 9.200.000 хIамайн ахчани кхаж хургба 14.400 эзар сома мехка, е арахийцача деррагача билетий мехках 60 процент.

Керда шу тIаккхоачаш арахецача лотерея условеш гражданашта — лотерейшка дакъе лоцараша ловзаш теркал а деш чIоагIъяьй. Цудухьа уж хьалха дIахьача шерашка керда шу тIаккхоачаш арахийцача лотерейа дикка эгаш а. Нагахьа сагие керда шу тIаккхоачаш арахецача лотерея кхьай разридах ловзадеш хинна кхажаш 1967 шера 81600, 1968 шера — 82600 хинна даье, 1969 шера пхьан разридах уж ловзадергда 11500.

Ловзадеча кхажашта духхьал ха юкъейоалаю укх тайпара хIамаш: кердача моделах йола «Запорожец» яха автомобиль, оагIоца коляска йолла «Иж-Юпитер-2» яха мотоциклаш, «Восход» яха мотоциклаш, киноаппараш, фотоаппараташ, доцо гом а болаш дола «Чайка» яха кхалнаьха сахьаташ, телевизораш, Iалаьмате дукха сейпйи ахчан кхажамаш.

Цул совгIа кхажамашка юкъе ловзадеш хургда чIоагIа наха хоаттиш дола товараш: «Волга», «Москвич-412» яха автомобилаш, «М-63», «Урал-2» яха мотоциклаш, пианинаш, холодильникаш, бераьхьаш дутта машинаш, магнитофонаш, деттара пхаралаш, дукха кхьйола мехьера хIамаш.

Билеташ карарча ехаш доккерда сберегательни кассашa, бухзама предприятешa, тукаша, кинотеатраша, театраша, общественни кхачан предприятеша.

Г. ИНДИКОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР гострудсберкассаш йосредъ-тен Управленена начальника заместитель.

АРТИСТИЙ ФУСАМАШКА

Наха эггара дукхаг1а сакъердам, самоIам эша ха хьат1аккхьачай. Мишта кийчденнах цу бехктоккамерча г1улакхн Назрановз культура Ца.

«Кийчденпад» яха дош сов хьалха за аьнна хийтар тхона из г1улакх теккачуз т1ехьаг1а. х1ана аьлча кийчо аьац, е дага а бац.

Кеа йоккха лхи-ялх дахчан гудар улл. Низ болаш сагхила веза дагарца царех лич боакхаргбар. Техничка-м парна д1аюхе яха а яхьац. Из да Iай кхатехна Iалашдаь дахча. 8 кубометр я йоах уж. Эшачох кхоаг1дола дакъа. К1ора бац.

Цу культура Цен дахьа помещене чу х1ара денна дукха катий нах гуллу укх деношка. Уж ьекаре г1улакх де баха кийчзу призывникаш ба. Бакъда, полтув Iоккха йиш яп пар. Шийла а. Оаха к1ор а лу шоана, к1езанга мукъаг1а ц1и юза, й1оахье из яхаш дехар ду военкоматерча наха. Хьалкхахьа тахьна ба, д1авахийта саг вац якаш бахьанаш а дозхаш цох а г1улакх хилийтац. Оаха оахош бальаргба к1ор йоах культура Цен кулгалхоша, т1аккха ц1и а юзаргья. Директор Картоев Iазит укхаза керда саг ва. Дукха ха яц из цу балха хьожавах. Цу духьа вай х1ана дуцпац цигара д1авахача Торцев Аюпа заресах хулийтарга вай (х1ана укхаза постановочни дакъа заведующи ва из). Х1ьта а берига бехк кердача директора т1ера баккха а йиш яц: из т1авеча дена хуйцадениа х1ама дац.

Шелг п1елгах техабац д1аьхача зхкана, туйрана цу культура Шенна ремонт яра а. Цу г1улакха х1аьтта кахьхаташ ладе мара белабеннабацар укхаза тхо хиннача дейнахь. Из укхаза миссел эшац дукха моттигаш а яц.

Эгара доарх1аме йолча репетице а, сцена т1а бовлалехь Iоназе, кийче е художественни самодеятельносте дахьа дашараш в1ашаг1бетталчу зале да ухо. Цкъа д1ачуваьхачун пеззаг1а нахаш нецдоаг1аоргзоашаш я из.

Юкъ-юкъера каг а хуш йоккаенна мурьенна дозкхаш Iочу а иза йоккхий къоегаш йоахе ч1енах. Вайнахьа бадай халкап зе ч1оаг1а кхераме за укх чу. Уйва т1ера б1арг боаккхе кегаш лоамаш аусаогва. Цудухьа вокальни ансамбла кулгалхо Гапаохоев Махьмад ший халхаохой цу ишта а къе йолча к1аьла т1ара д1а-зьа балар кхер.

Пенаш к1уре, дено Iаьржаьл. Пишк кйтт1а; еронга штукатурка Iо а лийга латт. Шийла мух хьачуух корий дехача б1алтехЭлектрически проводаш Iодала. лампа лгац. Шоаш репетици еча хана коеач переноска аьачуздл вутистаца.

Шоай балх деттIа д1а ца балача, сцена йоссаелча нах хьаба г1ац. Фу керга оаха аьле белаж увза белалу культура Цен кулгалхой. Цу г1улакха шоаш ца яьча кийчон, чубахка безаме хургйолаш шоай помещенеш за хилар лицуу парна цу хана.

Ишта кийчбеннаб Iаппа вайона культура кьаст. Юрталкара зараш-м дуца а дезац. Цa1 клуб яп бокъонца Iанна кийче яь, доагор Iалашдаь.

Хьалха санна мела бита йиш йолаш бац из бодх. Культучреждеешта, кьаьстта клубашта бехктокхаме хургда яр Iа, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна белгалдаь г1улакхаш кхоачашде. Ерригсоюзни клубай переклична юкъе шоай моттиг якха, шоай гонаал, искусстве д1ахьокха зекхаройла я Няьсаерча сценай таланташ. Цудухьа ц1енхаштта варнаг1оола деза Iай клубашка й1ийха, хоза, безаме хилийтара: нальха шоллаг1а йола фусамаш я уж.

М. ЗАНГИЕВ,
газета собкор.

№ 21 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепатеха араяьнна е язъяйтаьраште д1аккхухьийташ а я КПСС Нохч - Г1алг1ай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» 21-г1а номер.

Блокнота т1а кепатехе я «Октябра Даьхе интернациональни дехкара тешаме я» яха Ф. Иванова статья.

КПСС Гудермесски горкома секретара Ф. Шапина язъяьй тайп-тайпарча къамех болча вихалаша къа мишта хьег дуццаш йола «Барт тайна, цхьа дезал санна» яха статья.

«III-ча Ерригсоюзна колхозхой съезда накъадолхаш» яхача рубрикана к1ал кепатеха я Шьаьла района XX-ча партсъезда ц1ерагIча колхоза председатела А. Вахидова «Юртбоахама артель айлуш йоаг1а» яха статья е «Ер КПСС ЦК мартовски Пленум хиначул т1ехьаг1а деъд» яхача генах йолча цифрайи фактайи подборка а.

«Хьа повкъостах дуца оаха» яхача рубрикана к1ал кепатехай «Шлифовальщик Пузин Валентин» яха корреспонденци.

Блокнота т1а иштта кепатехе я «Письмош, хоамаш, заметкаш» яхача рубрика к1ал чотеналаш а идеологически балха хроника а.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Грозненски № 5 йола профессионально-технически училище городе дикаг1а доарх1аш я. Укх шера дешара кердача программах бу цо болх. Хьалха шин шера мара деша ца дезаш хиннача дешархоша х1ана кердача программага хьежжа, кхаь шера дешарда. Цхьабакъда, училище чьккьача специальностах т1аг1е юккъера образовани хиларах доладз аттестат а хурга. Цу тайппара дешара программаца болх беш 40 училище мара яц Советски Союзе.

КЪОНА ГОВЗАНЧАШ КИЙЧБУ

СССР-а наьхкаьттан химически промышленности эша электросварщикаш, слесараш - монтажникаш кийчбу училище. Цига укх дешара шере дешаш ва 1000 дешархо. Коммунистически хьисапе даха, къахьега, деша ахача доьзал як училища коллектив. Цу г1улакхе дика оарпаг1баьнвбаб цига дешаш бола комсомольцаш. Уж ва 550 совг1а сат.

Училища хьехархоша, мастерша, коммунисташа ч1оаг1а теркам т1абахийта делабу кагирхошта юкъера кхетама болх. Советски патриотизма, интернационализма уйлана кагирхой хьалкхебаа шоай низ кхобац. Ца таддаш болх беш я цига культура университет. Ч1оаг1а пайда лу комсомольцаштен кагирхоштен университета чуйоаг1ача литературан искусстван, этикин, ухаздIенол, спорта, Iилман техникан факультеташа. Цига лекцеш еш, беседаш ю мастераша, «Знание» яхача обществан лектора.

Училища массейтта шера болх беш я шоай киностуди. Цига даькъа доагача дешархоша кинофильм отталаьл. Керда деша баьхкачарна училища вахар хьадоьзийтан да из.

Общественни балхаца я доккха дакъа лоац сийрда кхоаке — коммунистически общество хьалъеча хьакаре дакъа лоацача училищан комсомольцашеи кагирхошеи. Училищан шолаг1а корпус хьалъеча х1ара дешархочо хьалцо б1аь сахьата болх бир, шерра шера дакъа лоац районни а городской а воскресникашта юкъе. Иштта, укх шере консервни завода юкъе «Великий почин» аьнна ц1и а тилла юбилейни бен ес1ай, ГАРО завода пов д1енле вонкъостал даьд. С. М. Кирова ц1ераг1ча парке электричество юллаш цо б1аь метр ор даьккхад, Ленински района предприятей производстви хьалха деттераш т1абьля сийлен Доска кийчдьраш а училища дешаркой ба.

В. И. Ленин ваь б1аь шу дузача дена сийленца вакъабахара комсомольцашеи кагирхошеи д1айолаьй пайдаерча г1улакхий эстафета. Х1ара группо социалистически декхараш г1айнцад обществана пайдана дола 30 дика г1улакх кхоачашде. Царна юкъе доаг1а керда моделаш кийчьяр, технически кердадараш тахка а тохкаш балха юкъехдахьар, берий бешамашта шефал хьа, кхы а дукха дараш.

Белгалдаккха деза мастера В. Ткаченкос кулгал а деш дешархоша х1анзлехьа керда копировальни станок дьлген световой улг в1ашт1ехьдаьккхалгеп.

Училище болх беш я революциони традицей клуб. Цунна кулгалдеш я училище географи хьехархо Л. Барышникова. Каст-каста хул клубе граждански Дай-махкен т1емай доаьхаш хоаца в1ашаг1кхетараш. Дешархошца каст-каста беседаш еш хул Советски Союза Социалистически Къахьегаца Турпалаш, коммунистически къахьегам ударникаш. Дукха хьа баьдеш дешархой болча хилар Советски Союза Турпал Абрамова. Сийлахь-боккхача Даьхен т1ем т1а разведчица хинна Абалова. Х1аьта укх дешара шера революцион ни традицей клуба эггара хьалхара заседани йолаш училища дешархой болча хьошаьаг1а баьхкабир Грозне б1аь айнахь хьалхача т1емашка дакъа лаьца Г. А. Дмитриева Советски Союза Турпал А. Д. Индиса. Дукха воттаг1ий ба цу училища дешархой. Цар шефство лелаю Грознерча гарнизона т1емахоште, номер деххI болча шеда коллективана. Цул совг1а Грознера №№ 12, 25 йола училищаш Мийкъахалерча №№ 5, 7 йолча училищий коллективашца доттаг1ал лелаеш я. Цаьр социалистически къе а баьина дешаш, къахьегаш ба училища дешархой.

Доккха новкъостал ду училищана цар шефаша Мойкъерча г1ишлоеъеча треста № 7 йолча управлене. Иштта, дешара мастерскеша, кабинеташта лаьрх1а керда станокаш, гойтаро пособеш, инструмент кхухьийт цар х1ара шера. Х1аьта училища торжественни ди хилча совг1ат дахьаш боаг1а цу управлене вакалаш.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш. Царна я духовой оркестр, «Юность» яха каддарен ансамбль, баянистий, гитаристий ансамблаш, эстрадин, драматически, хьийдари кружокаш. Цар бола зерийн в1аьшт1ехьбаккхара ц1енош шир ц1а деш къалинг хьехархоша хоа А. Зорина, И. Арутюнова, Л. Филатова, кхыдар.

Художественни самодеятельноста концерташ гойт шоай шефашта — т1емахошта, ГАРО завода коллективана, Сийлахь-боккхача Даьхен т1ем т1а хиннача инвалидий госпитала коллектива, вайнеьха мехкарий деша баг1ача Грознерча интерната. Ч1оаг1а раьза болаш т1айийлу массанахьа училища художественни самодеятельноста концертне уттаху концерташ. Училища кулгалхошка баркал яхаш кахьаташ кхухьийт. Цул совг1а училища духовой оркестро г1улакх деш хул Ленински районе мел хулча мероприятешка. Цунна ВЛКСМ обкома, горкома, Ленински райкома тийнна грамоташ дукха я.

Геттара дика в1ашт1ехьбаькхаб училище спортивни болх. Дукха я укхаза тайп-тайпара спортивни секцеш. Цига д1аязвенна ва училище дешачарех 70 процент совг1а сат. Спортивни ахьашка дика хьокхамаш гойт цар.

Дукхача къамех кагирхой ба училище дешаш. Иштта, эрсий нохчий г1алг1ай, вьетнамцаш, кхыбараш. Цхьа дезал санна барт тайна бах, къахьег, деш цар. Эшначу в1ашн новкъостал лу. Дийша а баьлла х1ана вай республике, нул арахьарча городашка: Москве, Волгограде, Рязане, Краснодаре, Тбилисе Ереване, къахьегтал доазол дехьарча демократически мехкашка а балхаш деш ба ку училище дийша баьлараш. Уж балхаш деш болча моттигашкара производстве хьалха латташ, къахьегама дисциплина телха ца еш, дика говзанчаш хиларца училища кулгалхошка дукха баркалаш яхаш кахьаташ ух. Цул совг1а царгара шоашкара а кахьаташ ух шоашта дика говзалаш Iомаяьча, кхетам баппача коллективана баркалаш яхаш. Лоаща аьлча шоаш деша баьг1ача училищацара бувзам да т1ехьа ч1оаг1бу пар. Цо къаьгга хьахьокх шоай шоллаг1дола ц1а училище лоарх1аш уж хилар.

Дукха моттигаш нийслу производственни практике балха баьхача дешархошта дика къахьегарах, т1ехдика дисциплина хиларах коммунистически къахьегама ударникаш яха сийлен ц1ерш лушь. Масала, д1ададахача шера иштта сийлен ц1ераш елар цийтта дешархочара-практиканта.

Дешача, къахьегача доккхий толамаш а доахаш, общественни вахаре дика дакъа лацарах училища коллективана екнай массе хана цаьга хургйолаш ВЛКСМ обкома карара кара тела Ц1е байрахх. Х1аьта горкома карара кара тела Ц1е байрахх а училища коллективага я.

М. ХАМАТХАНОВ.

Сурто бехк бу

Иштта «г1улакх ду» Грозненски района «Ермоловский» ноц т1аpa балхазараш лелаьча совхоза кхьоалаг1ча отделене д1адийнача гуракхьа дуьча плата.

Бахача наьха Iуьл парг1ата дахалте е Б. Зуриевова кулгалдеча отделене кхаьша.

И. Плиева сурт.

ЦУНГА НАХ ХЬЕЖ

Гаргарча салагара е вовзачуйгара деча даьхар, телеграмаш шийй ханнахьа хьаккаьчача йетй тхам ду. Из закалетар е в1ашт1ехьдоал Шаьла района почтовой отделене балх беча Тевсиев Якъубе.

Дукха ха яц из укхаза къахьега вена — кхоачаш шу а даьнналац, бакъда х1анзлехьа шийна ехкна почтальон ва Якъубэ оалийт цо. Сенца аьача г1ерт из шийй участке бахача наьха новкъа. «Бахашка е кхьча шоай г1улакхашка нах арабовлалехьа вертта почта д1акхачийта еза» оал во.

Аьнначе дош лоаьш ва Якъубе. Цудухьа массане а сий ду цун. Х1ана вай мехка массанахьа а йерача — 1970-ча шера — журналаштеи газеташтеи подписка йолча хана дукха г1улакхаш да почтальона кхоачашде дезаш. Из дика кхетаду Тевсиева. Шийй участке бахача нахана периодически изданеех лаьца беседаш ю, журналаш т1еи газеташ т1еи яраьнна саккьердаме статьяш юш. Цудухьа хургза во г1улакх деча участке бахараш х1анзлехьа дукхазда изданеешта яхбеннилга. Хоз царна шоаш хьажадаь газета деалое а журнал дале а хаинахьа шоашка хьакхоачаргдолга.

А. ДАМАДОВ,
кьехархо.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

МАШАР ХЬАЛЛОАЦАРАША Д1АХО КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 3 ноябре президента Никсона хьеххайкана вьетнамски дешах йола К1айча ц1ен программа США бахача нахе т1а-т1а дукхаг1а критика еш я. «Дикачунга тийса е дайнад — иштта я т1ема дуьхьал барий реакци», — яхаш дуц, масала, «Нью-Йорк таймса» обозревателя Фини. Цо белгалдоаккх президента даьча къамаьла мехкара нах раьза ца хилар, х1аьта х1инз хьалха хинначул а дукхаг1а принципиально раьза бац американцаш Вьетнаме правительства лоаттача политикана.

Иштта уйлаш хилар хьахьоккхаш да «Нью-Йорк таймса» т1а арадаьккха Буффело яхача городерча Нью-Йорк штата университета исторе профессора Г. Колкой письмо. «Президента Никсона деча дехача хоамашта могаргдац, — яхаш язду цо, — цун правительство Джонсона дипломатически стратеги лелаеш хилари х1ана е т1еххь т1ема средствашца т1ом д1абжкха г1ерташ хилари къайладахьа. Чакхдергдоенча цу г1улакхаша конфликт маца д1авргья ца хоаш й1аьхъярк вай мехка оппозици а кризис а ц1аккха ца хиннача тайпара лакхъяри мара кхы х1ама доргдац».

Дукхеча обозревателашта хетачох, президента даьча къамаьло кхы т1а е шербир США-ра т1ема дуьхьалара болам. Мехка тайп-тайпарча городашкара даьккхача хоамаша йоах ноябрь бутт юкъе кхьачав хана я дерх1а Вьетнамерча агрессена дуьхьалара выступленеш 15 октябре хиннача «протеста денал» дукхаг1а нах юкъе болаш ч1оаг1аг1ен хургья.

«13—15 ноябре хургйола т1ема дуьхьалара демонстрацеш хьаллоац оаха, Къулбехьен Вьетнамера деррига американски эскараш арадаьххалца протест д1ахо я хьоргья», — белгалдоаккх, масала, шоай заявлене т1а Нью-Йоркски университета медицински факультета студенташи преподавателаши.

Т1а-т1а хьаьарг1а дик лоаш американски эскара г1улакх деча нала лорерча къамех т1ема дуьхьаларча болама юкъе. Цунна гуччахьа теша лу селхан «Нью-Йорк таймса» номер т1а арадаьккхача Пентагона вьетнамски джунглешка вахийта 200 сат юкъе а волаш болча 1365 американски салтечун, заявлене. «Тхо Вьетнаме латтача т1ема юкъе США-с даьча лоаааш хилара дуьхьал да, — яхаш язду цар.

«СПУТНИК» ПАКИСТАНЕ

РАВАЛПИНДИ. (АПН) Кепайоазон Кердачун агентства х1ара бетта доазол дехьа английски, французски, немецки, японски, эрсий меттала арадовх «Спутник» яха журнал, из ч1оаг1а лоарх1аш да дунен дукхача мехкашка. Дика довзаш да журнал Пакистане английски меттала. Х1аьта дукха ха йоацаш книжкай магазинашка кхаьчар из урду меттала, АПН-ца баьча барт-аг1а из арадоах воашаш волча Карачерча издатела М. Газе. Гарттарча хана урду меттала долча «Спутника» Пакистана книжкай рынке ч1оаг1а моттиг д1алоацаргья, аьлар цо.

ИТАЛИ. 1908 шера апреле Капре А. М. Горький волча хиннав В. И. Ленин. Каст-каста шоашца каприйски рыбакаш а болаш фот да т1а чкъаьрий лувца яхаб уж. 1910 шера 18 июне дена 30 июне кхачалца ц1аькка а хиннав Ленин Алексей Максимович волча.

СУРТА Т1А: Капра г1айрен сурт.
В. Ун Да-сина сурт.
ТАСС фотохроника.

АГРЕССОРА ЗЕНАШ ДУ

ХАНОЙ. 11 ноябрь (ТАСС). Мехка ерригача территоре Къулбехьен Вьетнама патриоташа х1аман етт американо-сайгонски эскарашта.

Освобождение яхача кепайоазон агентствога г1оала ВНА яьча агентства бена хоамах, нохк мукъабаккхара Халкъа т1ема низий отрядаша (НВСО) октябрь бетта Куангнам яхача провинце моастаг1чун эскара мусг1арашта юкъера зеьккхар 3400 салтеш ясари.

3-чей 4-чел ноябре Фьхалонг яхача провинце НВСО б1ухоша массехк мейра атакаш йир моастаг1чун позицешта, из бахьан доаш вийнав моастаг1чун 120 салте, чуйитай 4 самолет.

«Куанг дай нан заи» яхача газета яьду Ратьяа яхача провинце Къулбехьен Вьетнама патриоташа даьхача толамех. НВСО подразделенеша 6 ноябре х1ама техар моастаг1чун оьхав бригада штабанеи подразделенешта. Патриоташа вийна а чов яь а т1еравьаккхар моастаг1чун 300 салтеш ясари, хи чу дахийта е доагадаь 10 т1еме кема, дукха гера хьадаьккхер.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ЧЕХОСЛОВАКИ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцеца 52 шу дизара сийна т1айица декхараш тоаш ца кхоачашдир Хомутовски турбаш яча завода белхоша. Советски Союза заказах шу деладеннача хана дена цар кийчьдай 166 эзар тонн хула ца доаца йоккхача диаметра турбаш.

Чехословакин Советски Эскаро шу кьаьчьнна 25 шу дахара сийна къахьегама инициатива дог1айоаьавз КПЧ ЦК т1акхьехама мел душ. Хомутовски турбаш ераца керда декхараш т1ехц. Шу чаккдала йосача хана советски предприятешта яхь а 26 эзар тонн турбаш е социалад цар. царох 12 эзар тонн хьат1адоаг1ача шера четах я хургйолаш.

ПОЛЬША

«Атом йоаца город, «Лаьтта доаца г1айре» — иштта я Польски бахкхой агентства репортераша яхача а укх деношка Варшавски телевидене г1ойла хьедьнахьача е лоацача хьтренни фильмай ц1ераш. Уж фильмаш хетаде советски халкъа вахараш къахьегамах. Цар т1а дуьц Дубнерча ядерни техникаш деча в1ашаг1кхейтача институте Iилмахой бахах, Каспийски форда т1а хьалъяьча нефтаьтахай лесанка вахарах.

БОЛГАРИ

Укх шера итт бетта Болгарски химически промышленноста продукци оахка цу дика хиннечун 18 процент дукхаг1а хиннай. Болгарски химе продукци чурча рынка хьаьттош кхьачашдараш совг1а, 60 мехка д1а а кхухьийт. Цу даьнье эггара йоккхаг1а йола Болгара торгови партнер Советски Союз я, цун новкъостал ца хьаль и мехка химически промышленность я.

КЕРДА Т1ЕМА СОГЛАШЕНИ

КАНБЕРРА, 11 ноябрь. (ТАСС). Селхан Канберре кулгаш аздир Австралe территоре т1а цаьаьа т1ема база хьалъярах йолча австрало-американски соглашеии. Цу соглашенеш Вумера районе космически коммуникацешта эша т1ема комплекс хьалъе дерх1. 1970 шу чаккхдоаьаш болх бе йоалага еза т1ема комплекс.

ХАОТТАМ

Тахан республике г1оалаш Грозней кулшлучу моркаш а йолаш, йоачаи а йошаш, лостамаш хувцаш, лаьг1о, г1аьхкьача боарамга кхоачаш мух а хьеккаш ха хила а фетара температура республике г1олла 10 — 15 градус, Грозне 11—13 градус й1овхал йолаш хила а тарлу. Д1ахорча шин дени шин буси к1еззиг-дукха моркаш а йолаш, маллбузехьара лаьг1о, г1аьххьача боарамга кхоачаш мух а хьеккаш ха хила а фетара температура бийсанна 3 градус й1овхалгара 2 градус шелалга кхоачашна деношка 13—18 градус й1овхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувг1а, хьажа

РАДИО
13 ноябрь

6.30 — «Юрта з1азараш» (г1алг1ай меттала). 6.45 — Алараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Делиб Капелия» яха балета т1ара дакъош. 8.45 — Хьакъ долча сага кетаю передача (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Къона т1ехье (нохчий меттала). 16.20 — Юрта бовхама белхашта дола концерт. 16.45 — Керда хоамаш (г1алг1ай меттала). 17.10 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Алараш. 18.25 — Керда хьамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Берашта дола фильм. 18.40 — Сага космоса (нохчий меттала). 18.55 — Телекердадараш (г1алг1ай, эрсий меттала). 19.15 — Ленина ширте муг1арера вар бригадир В. Матвея (нохчий меттала доаккхаш). 19.25 — Юрта бовхам лелабера бола вьелам бара школа Хьайбаш Iангара лакар бехьзокхаме хе а хьайбаш леладенча. 20.00 — Шоана, бераш! 20.20 — Хьалхьашта юккъера обозрени. 20.35 — Передачай программа. 20.40 — «Денал гойтарах денна ж1арг» яха художественни фильм.

РАДИО
14 ноябрь

6.30 — Юрта з1азараш (эрсий меттала). 6.45 — Алараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Штраус Иогана вальсаш. 8.45 — Къона т1ехье (г1алг1ай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Инструментальни ансамбла концерт. 16.45 — Керда хоамаш (г1алг1ай меттала). 17.00 — Нохч-Г1алг1ай илли. 17.30 — Вай индустриальни меки (эрсий меттала). 17.45 — Миллионаш барий ленински университет «Буржуазни идеологеча дуьхьалара ниэ бола гера да Марксизм-ленинизм» яха беседа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Алараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — Iалам — тха доттаг1а (эрсий меттала). 20.00 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (г1алг1ай меттала). 20.30 — «Лазара дуьхьа т1алатара» яха беседа (эрсий меттала). 20.45 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Берашта «100 биографи» яха фильм. 18.55 — Телекердадараш (нохчий эрсий меттала). 19.20 — Хоамаш. 19.25 — Ленински юбилейна лакъадолхаш. Социалистически яхье котбьелараш болча. 19.45 — Шоана, бераш! 20.35 — Передачай программа. 20.45 — «Хьаллара ди» яха художественни фильм.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ, ГАЗЕТА ДЕШАРАШ!

Д1АДОЛАДЕННАД 1970 ШЕРА

„СЕРДАЛО"

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу буьйна ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, г1ишлошъеча косалонятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждененшкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча «Союзпечата» общественни уполномоченнешка а г1олла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги;

6 бетта — 1 сом 56 кепиги;

3 бетта — 78 кепиг;

Диц ма делаш! 1970 шера «Сердало» газета язйлахьа хьаь.

ХОАМ

Газ т1а-т1а дукхаг1а хьашт долаш я вай городашкеи пункташкеи бахача наьха вахаре, цхьабакъда, дикаг1а г1а эккхар кхераме болаш а ца йоаг1аш арауха газ дохьаж доаллаш а хилар.

Газови приборех пайда эцара правилаш телхаяр бахьан долаш, кхетар хиннад Дагестански улица г1а 90/2 йолча ц1аг1а бахача несса: д1акъайла шибера а йолаш пишка чу газ йоаг1арах отравлени хиннай 3 сага.

Калинана ц1ераг1ча посёлке Мичурина 3-ча переулкаг1а № 41 ахе сага отравлени хиннай ц1енош д1оахдара комфорочни плитах пайда эцар бахьан долаш.

Укх шера 31 октябре Державина улицаг1а 126, кв. 4 саг а вуш хатар хиннад пишках пайда эцара правилаш телхарах.

1. Ц1енош д1оахдеш йолча пишка чура газ шоашкара хьаллоталаьй в1алла цу чу бахаш боацача наха.

2. Пишк лотаеча хана к1ур ухача туннелга чура тяга миштай ха фо чукхетийтадац, шиберни заслонка хьайийллаяц.

3. Хьожаш саг а воацаш латаьча тайпара йитай пишк.

Гражданаш!

Латаеча приборех пайда эцача хана дагаххаба деза, шиберни заслонка (вьюшка) д1акъайла хилча кхераме долга.

Пишк хьаллотаеча хана хьажалаш газ мишта йоаг, чухьежа б1арг юкъ-юкъе хьа а беллаш, латаь пишк хьожаш саг а воацаш ма латтийта бийсанна.

Пишк сов й1оах ца яйтара пишка оаг1ош ца лелхийтари дукха 80 градусал т1ех д1оахдалийта метаргдац пишка оаг1ош.

Дагаккхабелаш, газаца латаеча приборех пайда эцача хана кхерамален ерригa правилаш йиза кхоачашъяро хатарех, лелхамех ц1и аларах, отравлени хиларах шоаш лорадергдолга.

Газ хьаухаш хуле, газопровода т1ара кран д1а а къайле, сов чехка аварийни службага хоам бе 0-4 телефон а техе.

Ц1еношка фо чукхетийта, тукьа ц1ера ала ма хилийта, электроприборех пайда ма эца.

Газови оборудовани в1ашт1ехьа йоаааш хуле, контрольни журнала т1а латтача номераг1а эксплуатационни цехашка телефон тоха.

«Грозгоргаз» трест.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; Юрта бовхамел письмоши отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05026. Заказ № 4996.